

თბილისში ათასოდეულის განვითარების მიზნები

მიზის აღმოფხვერა მიზანი 1: უპიდურესი სიცოცხლის თანაბარი პირობების უზრუნველყოფი თანასორობისა და ქალთა უფლებამოუმცობრი მიზანი 2: კავშირის სიკვდილის გამოვალის გაუმჯობესება მიზანი 3: დაცვითი ჯანმრთელობის მდგრადი განვითარების მიზანი 4: ბავშვთა სიკვდილის გამოვალის გაუმჯობესება მიზანი 5: დაცვითი ჯანმრთელობის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა მიზანი 6: აიდ/ეიდსის გადამტკიცებულებების განვითარების მიზანი 7: განვითარებისთვის მსოფლიო თანამშრომანის განვითარების მიზანი 8:

ათასლევულის განვითარების მიზნები თანილიშვი

თბილისი, საქართველო 2007
მომაღლეობის თანამდებობის მინისტრის განცხადის არომატის დაზიანების
რედაქტორი: რუსულა გარგვევილი
ჭყას მიზნით და დაუკავშირდეთ: დანიელა კრისტინორი, MaMaDesign
დაპრეზერვირებული თანამდებობი, შპს "კოლექტურა"

შინაარსი

შესავალი	3
ქალაქ თბილისის ზოგადი მიმოხილვა	5
 მიზანი 1: უკიდურესი სიღარიბის აღმოფხვრა	10
 მიზანი 2: სარისხიანი განათლების მიღების თანაპარი პირობების უზრუნველყოფა	20
 მიზანი 3: გენდერული თანასწორობისა და ქალთა უფლებამოსილების გაზრდა	26
 მიზანი 4: ჰავვითა სიკვდილიანების შემცირება	32
 მიზანი 5: დედათა ჯანმრთელობის გაუმჯობესება	36
 მიზანი 6: აივ/შილსტან, მალარიასა და სხვა დაავალებებთან პრძოლა	38
 მიზანი 7: მდგრადი გარემოს უზრუნველყოფა	42
 მიზანი 8: განვითარებისთვის მსოფლიო თანამშრომლობის ჩამოყალიბება	52
ქ. თბილისის მერიის განაცხადი	56

შესავალი

2000 წლის 8 სექტემბრის გაეროს მე-8 პლენარულ სხდომაზე, ნიუ-იორკში, 189 სახელმწიფოსა და მთავრობის მეთაურებმა მიიღეს „გაეროს ათას-ნებულის დეკლარაცია“ დეკლარაციაში განსაზღვრულია ათასწლეულის განვითარების მიზნები, რაც 2015 წლამდე სიღარიბის, მისი გამომწვევი მიზნებისა და გამოვლინებების დაძლევის ფართომასშტაბიან პროგრამას წარმოადგენს. თითოეული მიზნისათვის შემუშავებულია კონკრეტული ამოცანები, ხოლო მონიტორინგის მიზნით შერჩეულია შესაბამისი ინდიკატორები.

საქართველომ, როგორც ათასწლეულის დეკლარაციის ხელმომწერმა მხარემ, ვალდებულება აიღო, უზრუნველყოს ათასწლეულის განვითარების მიზნების ასახვა ეროვნული განვითარების სტრატეგიული და ანარმონს პრიორული ანგარიშება მიზნების განხორციელების სტატუსის შესახებ.

2004 წლის ივნისში, ნაკისრი ვალდებულებების შესაბამისად, მომზადდა ათასწლეულის განვითარების მიზნების განხორციელების ეროვნული ანგარიში, რომლის ფარგლებშიც ფაქტორივად განხორციელდა მსოფლიოში აღმარებული მიზნებისა და ამოცანების ნაციონალიზაცია და საქართველოს რეალიასთან მისადაგება. ანგარიშზე მუშაობის პროცესში მდგრეული შეთანხმების საფუძველზე გამოიკვეთა რამდენიმე დამატებითი ამოცანა, რომელზედაც ყურადღების გამახვილება საქართველოსათვის განსაკუთრებით აქტუალურია. ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს ამოცანა №4, რომელიც ქვეყანაში მომზადარი კონფლიქტებისა და სტიქიური უბედურებების შედეგად დაზარალებული და იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკურ რეაბილიტაციასა და მათ სამოქალაქო საზოგადოებში სრულყოფილ ინტეგრაციას გულისხმობს. ათასწლეულის განვითარების მიზნების მონიტორინგის საბაზო წლად საქართველოში, განსხვავებით საყოველთაოდ აღიარებული 1990 წლისა, მიმინდეს 2000 წელი, რათა არ მომზადარიყო ზედმეტად პრეტეზიული და მიუღწევადი ამოცანების დასახვა და პოსტსაბჭოთა რეალიბის უგულებელყოფა.

აბაზისა ანგარიშის შემუშავებიდან ერთი წლის შემდეგ საქართველოს მთავრობამ მიღიღო გადაწყვეტილება 2004-2005 წლებისათვის ათასწლეულის განვითარების მიზნების განხორციელების ანგარიშის მომზადების შესახებ. გაეროს სააგენტოებთან მჭიდრო თანამშრომლობით და არასამთავრობო ორგანიზაციების შედეგად მომზადდა ათასწლეულის განვითარების მიზნების განხორციელების ანგარიშის მომზადების შესახებ. გაეროს სააგენტოებთან მჭიდრო თანამშრომლობით და არასამთავრობო ორგანიზაციების შედეგად მომზადდა ათასწლეულის განვითარების მიზნების განხორციელების შემდგომ, 2005 წლის 31 აგვისტოს მთავრობის სხდომაზე იქნა განხილული. ანგარიში მომზადდა 2005 წლის სექტემბრის ნიუ-იორკის მსოფლიო

სამიტამდე (MDG +5), რომლის დღის წესრიგში ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხს მსოფლიოში ათასწლეულის განვითარების მიზნების განხორციელებაში მიღწეული პროგრესის შეფასება წარმოადგენდა. სამიტის მსვლელობისას ხაზი გაესვა ადგილობრივი მმართველობის გადამწყვეტ როლს ათასწლეულის მიზნების მიღწევის საქმეში, რადგან მას შესწევს უნარი უკეთ დააგმაყოფილოს მოსახლეობის მოთხოვნები. ეს, შესაბამისად, აისახა სამიტის დასკვნით დოკუმენტში.

ზემოხსენებულ ტენდენციებს ეხმაურება ქ. თბილისის მერიისა და გაეროს განვითარების პროგრამის ერთობლივი ინიციატივა, რომელიც მიზნად ისახავს ათასწლეულის განვითარების მიზნების ანგარიშის მომზადებას მუნიციპალურ დონეზე, რაც გულასხმობს საქართველოსთვის იდენტიფიცირებული ათასწლეულის განვითარების მიზნების კიდევ უფრო მეტ ლოკალიზაციას და თბილისის სპეციფიკასთან მისადაგებას. აღნიშნული ანგარიშის მომზადებისას განხორციელდა თბილისის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის ანალიზი, სხვადასხვა დარგში მიმდინარე ლონისძიებების მიმოხილვა. ამის საფუძველზეც გამოიკვეთა შესაბამისი მიზნები და ამოცანები გრძელებადიან პერსპექტივაში, აგრეთვე, მოკლევა-დიანი პრიორიტეტული მიმართულებები.

ათასწლეულის განვითარების მიზნების ადაპტირება ქალაქის დონეზე მსოფლიოში ჯერ არ მომზადარი ქალაქ თბილისის მერია ამ მხრივ ნოვატორია. ამას შეიძლება გამოხმაურება მოჰყვეს მსოფლიოს სხვა ქალაქებში.

თბილისის ათასწლეულის განვითარების მიზნების პირველი ანგარიში მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი იქნება ინსტიტუციური და საზოგადოებრივი მომსახურების გაუმჯობესებისათვის.

ათასწლეულის განვითარების მიზნების პირველი ანგარიშის მომზადებაზე უშუალო ზედამხედველობა განახორციელა ქ. თბილისის მერიის ეკონომიკურ პოლიტიკის საქალაქო სამსახურმა. გადამზადარი მოისამართობა მიზნების აღნიშნულ პროცესში ყველა დაინტერესებული მხარის აქტიური მონაწილეობა. ამ მიზნით შესაბამისი საბიჯები გადაიდგა ანგარიშის მომზადების დაწყებისთანავე. პროცესში ქ. თბილისის მერიის საქალაქო სამსახურებისა და რაიონული გამგეობების გარდა, მონაწილეობა მიღება შესაბამისმა სამინისტროებმა და სახელმწიფო უწყებებმა, გაეროს სააგენტოებმა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, არასამთავრობო სექტორმა.

უნდა აღინიშნოს ის ფაქტიც, რომ წარმოდგენილი დოკუმენტი მომზადებულია 2006 წლის დეკემბერში და მასში არ არის ასახული 2007 წლის 1 იანვრიდან დედაქალაქის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ცვლილებებით განპირობებული ახალი გარემოებები.

01 ბილისისათვის ათასწლეულის განვითარების მიზნების პირველი ანგარიში ხელშეუწყობს შემდეგი ფაქტორების მომზადებას: 1) ათასწლეულის განვითარების მიზნების დედაქალაქის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მძლავრ ფაქტორად გადაქცევა; 2) ადგილობრივი სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის ათასწლეულის განვითარების მიზნებთან შეთანხმების გაუმჯობესება; 3) საერთო-ეროვნული, რეგიონულური და ათასწლეულის განვითარების პროინტეტების ერთმანეთთან ჰარმონიული დაკავშირება და 4) რაც მთავარია, 2015 წლამდე საქართველოს მიერ დასახული მიზნებისა და ამოცანების შესრულება.

ანგარიშის მომზადებისას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭებოდა ზუსტი და დროული მონაცემების შეგროვებას, რადგან არსებული მდგომარეობის აღსაქმელად შეუცვლელი მნიშვნელობა აქვს გეოგრაფიულად და დემოგრაფიულად დანარჩენებულ მონაცემებს. საქართველო, ისევე როგორც ბევრი სხვა ქვეყანა, განიცდის საერთო-ეროვნული და ადგილობრივი სტატისტიკური მონაცემების სმინირეს. ამასთან ერთად, თბილისი-სათვის ანგარიშის მომზადება მოითხოვდა დანაწევრებულ მონაცემებს დედაქალაქის სხვადასხვა რაიონებისა და საზოგადოებრივი ჯგუფების მიხედვით, რათა მომავალში მათ მიმართ განხორციელებულიყო სწორი და მიზნობრივი პოლიტიკა. მონაცემების შეზღუდულობის პრობლემის დაძლევისათვის საჭირო გახდა დიდი ძალისხმევა, სიფრთხილე და შემოქმედებითი მიდგომა, რიგ შემთხვევებში კი სტატისტიკის საერთოდ იგნორირება მისა არარსებობის გამო.

აღსანიშნავია, რომ საბაზისო ანგარიშის მომზადება წინ უსწრებს თბილისის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ყოველწლიური პროგრამის შედგენასა და ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის შემუშავებას. აქედან გამომდინარე, წინადებარე ანგარიში საფუძვლად დაედება ზემოაღნიშნული სტრატეგიული დოკუმენტების მომზადებას, რაც გაზრდის არა მარტო კონსენსუსასა და ურთიერთგაგებას ადგილობრივ დორქეზე, არამედ უზრუნველყოფს ათასწლეულის მიზნების გადაქცევას სტრატეგიული განვითარების განუყოფელ ნაწილად თბილისში და ასევე ხელს შეუწყობს თბილისის განვითარების სტრატეგიის პრაქტიკულ ჩართვას საერთო ეროვნული პოლიტიკის ჩარჩოებში, მის დაკავშირებას საქართველოს ევროსტრუქტურულებთან ინტეგრაციის მიზნებსა და მსოფლიო განვითარების მოთხოვნებთან.

ქ. თბილისის ზოგადი მიმოხილვა

ისტორიული ექსპუნქტი, ტერიტორია და მოსახლეობა

საქართველოს დედაქალაქი, თბილისი, აღმოსავალეთ ევროპისა და კავკასიის რეგიონის მნიშვნელოვანი ინდუსტრიული, სოციალური და კულტურული ცენტრია. იგი ისტორიული აბრეშუმის გზის ერთ-ერთ მარშრუტზე მდებარეობს და საუკეთესო სავაჭრო-სატრანზიტო ცენტრის პოზიცია უფროავს რუსთის, თურქეთის, სომხეთისა და აზერბაიჯანის რესპუბლიკების, ევროპისა და აზიის, აგრეთვე, ისლამური და ქრისტიანული სამყაროს გადაკვეთაზე. თბილისი ახალი ათასწლეულის დასაწყისში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანების სატრანსპორტო კვანძი ხდება გლობალური ენერგომატარებლების, ინფორმაციის მიმოცვლისა და ვაჭრობისათვის.

ჩატარებულმა არქეოლოგიურმა გათხრებმა ნათელყო, რომ თანამედროვე თბილისის ისტორია არაერთ ასტლეულს ითვლის. ეს ტერიტორია ადამიანთა მეორ დასახლებულ ყოფილა ძველი წელთაღრიცხვით მე-4 ათასწლეულდან. აქ არსებული დასახლების ყველაზე ადრეული მინიშნება ძველ ხელნაწერებში მე-4 საუკუნის მეორე ნახევრიდან მოდის. მეფე ვარაზ-ბაჟერის მმართველობის პერიოდში თბილისის ტერიტორიაზე აშენებულა ციხე-სიმაგრე. ამავე საუკუნის ბოლოს სიმაგრე სპარსელებს ჩაუვარდა ხელში, შემდეგ კი მას ქართლის მეფე ვახტანგ გორგასალი იბრუნებს 458 წელს, რაც დღეს მიჩნეულია თბილისის დაარსების ოფიციალურ თარიღად.

ქალაქი გაშენებულია მდ. მტკვრის გასწრივ, 33 კილომეტრზე და მისი საერთო ფართობი 372,3^{მ²} შეადგენს. მდ. მტკვარი დედაქალაქს ორ ნაწილად ჰყოფს. ქალაქის მარცხენა მხარე ტერიტორიითა და მოსახლეობით აღემატება მდინარის მარჯვენა მხარის რაიონებს. დედაქალაქის სამხრეთ-აღმოსავლეთი ნაწილი ზღვის დონიდან 370 მეტრზეა განლაგებული, ხოლო მთამინდის ფერდობის განაშენიანებული უბნები – 550-600 მეტრზე.

ქ. თბილისის მოსახლეობის რაოდენობამ 2006 წლის 1 იანვრის მონაცემებით 1093.0 ათასი კაცი შეადგინა. უკანასკნელი 4 წლის განმავლობაში მოსახლეობის საერთო ზრდამ მხოლოდ 0.2% შეადგინა. 2002 წელს კი ეს მაჩვენებელი საერთოდ უარყოფითი იყო (- 0.7%). მოსახლეობის რაოდენობის ზრდის დაბალი დონე ორი მიზეზით შეიძლება აიხსნას: 1) შობადობის დაბალი მაჩვენებლები თითქმის უფლდება სიკვდილიანობის მაჩვენებელს, რაც არ ქმნის პირობებს თბილისის

მოსახლეობის ბუნებრივი მატებით ზრდისათვის; 2) ქვეყნის სხვა ნახილებიდან დედაქალაქისკენ მიგრაცია ხშირად ვერ აკომპენსირებს დედაქალაქი-დან სხვა ქვეყნებში ემიგრაციის მაჩვენებლებს.

2005 წლის მონაცემებით, თბილისის მასშტაბით მოსახლეობის სიმჭიდროვე შეადგენს 1კმ²-ზე 2937 კაცს. დასახლების სიმჭიდროვის ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით გამოირჩევა დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონი, სადაც 1კმ²-ზე (ცხოვრობს 7855 ადამიანი. ყველაზე ნაკლები სიმჭიდროვე – 2323 კაცი 1კმ²-ზე ახასიათებს ისანი-სამგორის რაიონს.

2002 წლის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მონაცემების მიხედვით, თბილისის მოსახლეობის 15.6%-ს შეადგენს ეთნიკურად არაქართველი მოსახლეობა. ყველაზე მნიშვნელოვან არაქართველ ეთნიკურ ჯგუფებს ნარმოადგენ სომხები, რუსები, აზერბაიჯანელები და ოსები. თბილისიში მაცხოვრები მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავ-ლესობა მართლმადიდებლურ აღმსარებლობას მოეკუთვნება. ამავე აღწერის მონაცემებით, მოსახლეობის მხოლოდ 45.1%-ს შეადგენდნენ კაცები, ხოლო დანარჩენ 54.8%-ს – ქალები.

90-იანი წლების დასაწყისიდან თბილისის მოსახლეობის ასაკობრივი სტრუქტურა მკვეთრი დაბერებისაკენ იცვლება. ეს არის პირდაპირი შედეგი 90-იანი წლების შუა პერიოდში შობადობის მკვეთრი შემცირების, ბავშვთა სიკვდილიანობის უკიდურესად მაღალი დონის და უპირატესად შრომისუნარიანი ახალგაზრდა მოსახლეობის ემიგრაციისა.

უ კანასკნელ წლებში შეინიშნება დადებითი სოციალურ-დემოგრაფიული მახა-სიათებლებიც. 2003 წლიდან 38.4%-ით არის გაზრდილი ქორნინებათა რიცხვი, 21%-ით – დაბადება, ხოლო ამავე პერიოდში 3.5%-ით შემცირდა გარდაცვალება და 10.9%-ით განეორნინებათა რიცხვი.

რაც შეეხება დედაქალაქის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ დაყოფას, 2007 წლის 1 იანვრიდან თბილისის ტერიტორია შედგება გლდანი-ნაძალადევის, დიდუბე-ჩუღურეთის, ვაკე-საბურთალოს, ძველი თბილისის, ისანი-სამგორისა და დიდგორის რაიონებისაგან.

სოციალურ-ეკონომიკური მდგრადარეობა
 მეოცე საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში
 საქართველოში და მის დედაქალაქში დატრიალე-
 ბულმა ცნობილმა პოლიტიკურმა და ეკონომიკურმა
 მოვლენებმა თბილისის სამეურნეო და სოციალურ-
 ეკონომიკური სისტემა თითქმის კოლაფსურ
 მდგრადარეობამდე მიიყვანა. 2001 წლიდან გაუმ-
 ჯობესდა მთავარი ეკონომიკური მაჩვენებლები.
 ქვეყნის ახალი ხელისუფლების მიერ განხორციელე-
 ბული კომპლექსური სოციალურ-ეკონომიკური
 რეფორმების შედეგად, 2003 წლიდან საქართველოს
 მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდა მაღალი ტემპით
 სასიათდება. აღნიშნული ეკონომიკური ზრდის
 მნიშვნელოვანი ნაწილი თბილისში მიმდინარე
 ეკონომიკური აქტივობითაც შეიძლება აიხსნას.
 სამენარმეო სფეროში პროდუქციის გამოშვება
 დედაქალაქში 2005 წელს 501.5 მილიონი ლარით
 გაიზარდა და 2731.8 მილიონი ლარი შეადგინა, რაც
 მთლიანად საქართველოს სამენარმეო სფეროში
 პროდუქციის გამოშვების 53.8%-ია.

თბილისში, საკუთრების ფორმების მიხედვით,
 საქონლისა და მომსახურების ნარმოება განსხ-
 ვადება მთლიანად ქვეყნაში არსებული ტენდენ-
 ციისაგან. აյ არასახელმწიფო სექტორის წილი
 დახლოებით 10 პროცენტით მეტია და საერთო
 გამოშვების 84 პროცენტს შეადგენს. ეს აიხსნება
 საქართველოს დედაქალაქში პრივატიზაციაზე
 მოთხოვნისა და, შესაბამისად, გასხვისებული
 საკუთრების უზრო მკვეთრი ტემპებითა და
 მასშტაბებით საქართველოს დანარჩენ ნაწილთან
 შედარებით.

თბილისში ეკონომიკის საფუძველს მრეწველო-
 ბის, ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის
 დარგები შეადგენენ, რომლებზეც ერთობლივად
 დედაქალაქში გამოშვებული პროდუქციის
 ნახევარზე მეტი მოდის.

სოციალური თვალსაზრისით, თბილისის
 ეკონომიკური განვითარების უფრო ნათელ სურათს
 იძლევა ქალაქში ნარმოებული საქონლისა და
 მომსახურების გადანგარიშება ერთ სულ
 მოსახლეზე. 2005 წელს შემ ერთ სულ მოსახლეზე
 შეადგენდა 2732 ლარს, რაც დაახლოებით 170
 ლარით, ანუ 6.5%-ით მეტია მთლიანად ქვეყნისათ-
 ვის დაფიქსირებულ ანალოგოურ მაჩვენებელზე.
 ამავე დროს უნდა აღინიშნოს, რომ 2003 წლამდე
 ერთ სულზე მშპ-ის საშუალო მაჩვენებელი ქვეყანაში
 აჭარბებდა თბილისის ანალოგიურ მაჩვენებელს.

თბილისში ფასების ცვლილება საქართველოს
 სხვა ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ
 ერთეულებით შედარებით ოდნავ განსხვავებულ
 ხასიათს ატარებდა. სამომსმარებლო ფასების
 ინდექსი 2005 წლის დეკემბერში 2003 წლის
 დეკემბერთან შედარებით გაიზარდა 13.7%-ით,
 ხოლო იმავე წლის ნოემბერთან შედარებით –
 2.0%-ით, მაშინ, როდესაც მთლიანად საქართველო-
 სათვის ეს მაჩვენებელი 1.8%-ს შეადგენდა.
 ეკონომიკური ზრდის, განხორციელებული ინვეს-
 ტიციებისა და მთლიანად სოციალურ-ეკონომიკური
 განვითარების თვალსაზრისით არანაკლები მნიშვნ-
 ელობა აქვს სამრეწველო პროდუქციის მნარმოე-
 ბელთა ფასების ინდექსს, რომელმაც 2005 წლის
 დეკემბერში, 2004 წლის დეკემბერთან შედარებით,
 108.6% შეადგინა.

თბილისში შექმნილი მთლიანი დამატებული ღირებულება 1998-2005 წლებში
 (მიმდინარე ფასებში, მლნ. ლარი)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
სოფლის მეურნეობა, მეტყველეობა, თევზჭრა	15,4	8,1	9,1	6,8	2,6	4,8	27,7	8,2
შინაბეჭურნეობების მიერ პროდუქციის გადამტებავება	33,2	33,9	28,5	36,8	42,8	45,9	51,3	19,7
მრეწველობა	173,3	219,0	262,5	273,1	313,1	363,2	373,3	535,3
მშენებლობა	108,9	79,5	120,0	108,0	150,6	202,0	247,7	276,7
ვაჭრობა და ტექნიკური მომსახურება	166,4	201,8	275,2	291,7	351,2	380,5	401,1	422,1
ტრანსპორტი, სასაწყობო მეურნეობა და კავშირგაბმულობა	211,7	258,7	226,9	248,5	266,5	326,6	350,4	417,4
სახელმწიფო მართვა, თავდაცვა, წესრიგის დაცვა	82,9	77,3	84,9	96,8	117,2	126,3	196,3	263,3
განათლება	41,6	54,8	65,8	75,0	81,2	92,9	121,3	127,6
ჯანმრთელობის დაცვა	88,8	94,4	123,6	121,9	142,3	115,9	104,4	157,5
მომსახურების სხვა სახეები	398,4	451,2	419,7	426,9	613,4	612,0	532,6	772,4
მთლიანი დამატებული ღირებულება	1320,5	1478,8	1616,2	1685,5	2080,9	2270,2	2406,1	3000,2

Uოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა თბილისის ცალკეულ რაიონებსა და უბნებში განსხვავებულ ხასიათს ატარებს. თითქმის ყველა ტერიტორიულ ერთეულში ცხოვრობენ როგორც შეძლებული ოჯახები, ასევე სოციალურად დაუცველი ფენები. სტატისტიკის დეპარტამენტის გათვლებით, 2006 წლის იანვარში ქ. თბილისში შრომისუნარიანი ასაკის მამაკაცის საარსებო მინიმუმმა შეადგინა 98,5 ლარი, საშუალო მომხმარებლისთვის – 87,3 ლარი, საშუალო ოჯახისათვის – 165,3 ლარი. საარსებო მინიმუმის დონე 2005 წლის იანვართან შედარებით 0.8%-ით შემცირდა.

ოფიციალური მონაცემებით, ბოლო წლების განმავლობაში უმუშევრობის დონე დედაქალაქში უმნიშვნელოდ იცვლებოდა და 2005 წელს 31%-ს მიაღწია. ინვესტიციური და ინვესტიციური აქტიურობა საგრძნობლად ცვლის სამუშაო ძალაზე მოთხოვნას. უმუშევართა დახმარების სისტემის გაუმართაობისა და უმუშევართა შემწეობის მცირე განაკვეთის ფონზე ტრადიციულად მდლალია არარეგისტრირებული უმუშევრობა. თბილისის აქტიური მოსახლეობის დიდი ნაწილი კვლავ უმუშევარია, ან ნაკლებად კვალიფიციურ სამუშაოს ასრულებს. უახლოეს წლებში თბილისში უმუშევრობის შემცირების მძღვანელობაზე და კავშირობის გამომდინარების მიმდინარეობის საქართველოს განათლების, მათ შორის, პროფესიული განათლების სისტემაში.

მრეწველობა დედაქალაქის ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი დარგია და თავისი მასშტაბით მხოლოდ ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სფეროებს ჩამოუვარდება. გამოშვებული სამრეწველო პროდუქციის ფაქტიური ფასი 2001-დან 2005 წლამდე თითქმის გაორმაგდა და 757,2 მილიონ ლარი მიაღწია. ამ მხრივ თბილისის სამრეწველო სექტორისათვის ყველაზე ნარმატებულად 2005 წელი უნდა მივიჩნიოთ, როდესაც დარგში გამოშვება 14.3%-ით გაიზარდა. ზრდის ტენდენციები დაფიქსირდა 2006 წელსაც – III კვარტალში ნარმოებულ იქნა 274.4 მლნ. ლარით აღემატება || კვარტლის მაჩვენებელს.

მრეწველობის დარგის განვითარების თვალსაზრისით, ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში განსხვავებული სიტუაცია აღინიშნებოდა დედაქალაქის სხვადასხვა რაიონებში. ყველაზე შესამჩნევი სამრეწველო განვითარება დამახასიათებელი იყო ვაკე-საბურთალოს რაიონისთვის, სადაც პროდუქციის მოცულობა თითქმის გასამმაგდა. სამრეწველო პროდუქციის წარმოებაში თბილისის სამუშაონერ სისტემის ზოგიერთი დარგისაგან განსხვავებით, შეინიშნება წარმოების მაღალი კონცენტრაცია მსხვილ სანარმოებში. 2005 წელს მსხვილი სანარმოები ანარმოებდნენ მთლიანად წარმოებული სამრეწველო პროდუქციის 82.0%-ს, ხოლო საშუალო და მცირე სანარმოები, შესაბამისად – 10.3% და 7.6%-ს.

უკანასნელი ორი წლის განმავლობაში შეინიშნება სამშენებლო სამუშაოების მკვეთრი ზრდაც. ამ პერიოდში თბილისის სამშენებლო სექტორში 0,8 მილიარდ ლარზე მეტი ინვესტიციები განხორციელდა. 2005 წელს თბილისის სამშენებლო სექტორში წარმოებულ სამუშაოების მოცულობაში დედაქალაქში პროდუქციის საერთო გამოშვების 12.7%-ს მიაღწია. დასრულებული ობიექტების რაოდენობით გამოიჩინება ვაკე-საბურთალოს და მთაბენდა-კრნანისის რაიონები. შშენებლობის სექტორში მოქმედ სანარმოთა უდიდესი ნანილი არასახელმწიფო საკუთრებაა. ამავე პერიოდში ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის ორგანიზაციების შემოსავალმა 846764,3 ათასი ლარი შეადგინა.

ბოლო 5 წლის მანძილზე გაწეული მომსახურების მოცულობა თბილისში საკმაოდ მაღალი ტემპით იზრდებოდა. განსაკუთრებით გამოსაყოფია უკანასკნელი ორი წელიწადი, როდესაც თბილისში წარმოებული მომსახურება თითქმის გაორმაგდა. სახელმწიფოს წილი მომსახურების საერთო მოცულობაში 34.8%-ს შეადგენდა. ისევე, როგორც ეკონომიკური საქმიანობის სხვა დარგებში, სახელმწიფო სექტორის წილი მომსახურების წარმოების მოცულობაში თანდათანობით კლებულობს. მომსახურების სფეროს დარგებს შორის ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი მოდის უძრავი ქონებით ოპერაციების, იჯარისა და კომერციული საქმიანო-

ბის დარგზე. მომსახურების სფეროში მომუშავე სანარმოთა რაოდენობაში ჭარბობს მცირე სანარმოთა რიცხვი. მიუხედავად ამისა, ისინი უზრუნველყოფები მოცემულ დარგში არსებული სამუშაო ადგილების მხოლოდ 16,3 პროცენტს.

უკანასკნელი წლების განმავლობაში თბილისში ყოველი მეხუთე დასაქმებული ვაჭრობის სფეროზე მოდიოდა. 2005 წელს სულ დასაქმებული იყო 51786 ადამიანი, მათ შორის, საცალო ვაჭრობაში — 46599, ხოლო საბიუშმი ვაჭრობაში — 5187 ადამიანი. ვაჭრობის სანარმოების ბრუნვის მოლიანი მოცულობამ შეადგინა 3214,0 მლნ. ლარი. ამავე წელს რესტორნების ვაჭრობა ფაქტობრივად 34,5%-იანი ზრდის მაჩვენებელით ხასიათდებოდა.

ა ნიშვნელოვნად გაიზარდა არასახელმწიფო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების რაოდენობაც, 2000/01 წლიდან მოყოლებული არასახელმწიფო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ყოველწლიურად იზრდებოდა მოსწავლეთა რაოდენობა, რაც მოლიანად სახელმწიფო საგანმანათლებლო სკოლებში მოსწავლეთა შემცირების ხარჯზე ხდებოდა. ანალოგიური ტენდენცია შეინიშნებოდა სახელმწიფო და არასახელმწიფო საშუალო პროფესიულ სასწავლებლებში. სტუდენტთა რაოდენობა იზრდებოდა როგორც სახელმწიფო, ასევე არასახელმწიფო უმაღლეს სასწავლებლებში, თუმცა, არასახელმწიფო სექტორში ზრდა გაცილებით უმნიშვნელო იყო. 2005 წელს თბილისში მოქმედ სახელმწიფო უნივერსიტეტებსა და ინსტიტუტებში სტუდენტთა რაოდენობამ 78,3 ათასს მიაღწია. ამავდროულად, მასობრივი და უნივერსალური ბიბლიოთეკების, მთლიანად მკითხველების, საშუალოდ ერთ ბიბლიოთეკაზე არსებული მკათხველებისა და ბიბლიოთეკაში დაცული წიგნის ფონდის რაოდენობა კლების ტენდენციით ხასიათდება.

”თბილისი
მდიდარი
ქალაქი”

მიზანი 1:

უკიდურესი

სიღარიშის

აღმოვლა

ამოცანა 1: სიღარიშის ზღვარს ძველით მყოფი მოსახლეობის რიცხვის განახლებისა თბილისში.

ამოცანა 2: სამუშაო ადგილების გაზრდა მცირები და საშუალო პიზესის ხელშეწყობით.

ამოცანა 3: უკიდურესად ღარიში მოსახლეობისათვის უფასო კვების უზრუნველყოფა.

ამოცანა 4: იქულებით გადაადგილებული მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში სრულყოფილი ჩართვის ხელშეწყობა.

ქვეყნის დონეზე აღნიშნულ მიზანში იგულისხმება 2000-2015 წლებში სიღარიშის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის და დაუბალანსებელი კვების რაციონის მქონე მოსახლეობის რიცხვის განახლევრება, აგრეთვე, კონფლიქტებისა და სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული და იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური ინტეგრაცია. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ყურადღება გამახვილებულია შესაბამისი ვითარების აღწერაზე თბილისის კონტექსტში.

2006 წლის 30 მაისის მონაცემებით, თბილისში მცხოვრებმა 33,349 ათასმა ოჯახმა (95,749 ათასი ადამიანი) თავი მიიჩნია უკიდურესად ღარიშიად, თავისი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, და გამოთქვე სოციალური დახმარების მიღების სურვილი. უკიდურესად ღარიში მოსახლეობის უმრავლესობა რეგისტრირებულია გლდანინადაღების (32%) და ისანი-სამგორის (23%) რაიონებში, ყველაზე ნაკლები კი – ვაკე-საბურთალოს რაიონში (12.4%).

საინტერესოა ის ტენდენციაც, რომლითაც ხასიათდება სიღარიშის მაჩვენებელი და სოფლები. 2004 წლის მონაცემებით,

ოფიციალური სიღარიშის დონის მაჩვენებელი სოფლად ზრდის ტენდენციას ატარებდა, ხოლო ქალაქები – პირიქით, შემცირების ტენდენციას. რაც შეეხება შემდგომ პერიოდს, სიტუაცია გარკვეულწილად შეიცვალა. 2004 წელთან შედარებით, სიღარიშის დონის მაჩვენებელი ზრდის ტენდენციით ხასიათდება: ქალაქში – 2.8 პროცენტული პუნქტით, ხოლო სოფლად – 4.6 პროცენტული პუნქტით.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ყურადღების გამახვილება საჭირო ერთი ზოგადი ხასიათის დაკვირვებაზე, რომელიც წითელ ხაზად გასდევს ანგარიშს და გულისხმობს შესაბამისი ადეკვატური საინფორმაციო ბაზის არსებობის აუცილებლობას, რომელზე დაყრდნობითაც შესაძლებელი იქნება როგორც კონკრეტული ღონისძიებების დაგეგმვა/განხორცილება, ისე მათი მიმდინარეობის ეფექტიან მონიტორინგი და შეფასება. სიღარიშის დონის ადეკვატური მაჩვენებლების არსებობისათვის, პირველ რიგში, აუცილებელია შინამეურნეობის კვლევის შერჩევის ზომის გაზრდა, რაც დამატებითი სახსრების მობილიზებას, ხოლო უპირველესად, ნების გამოხატვას საჭიროებს.

სოფიალურად

დაუცველი ოჯახების გადგმართობა

საქართველოს და მათ შორის ქ. თბილისის მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგრ-მარეობის გაუმჯობესება სიღატაკის აღმოფხვრის გზით წარმოადგენს სოციალური დახმარების სისტემის რეფორმის ქვაკუთხედს. რეფორმის ძირითადი პრინციპი სოციალური დახმარების სისტემის მოწყეტიზაცია და დახმარებების მიმარ-თულებათა მთლიანობაში გაუმჯობესება.

აღნიშნულის ეფუძეტიანდ განხორციელების მიზნით, 2005 წლის 1 აგვისტოდან სოციალური დახმარებისა და დასაქმების სახელმწიფო სააგენტო ახორციელებს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზის ფორმირების სახელმ-ნიფი პროგრამას, რაც მიზნად ისახავს ქვეყნის მასშტაბით ყველაზე გაჭირვებული იჯახების აღრიცხვას. ოჯახის მიერ შევსებული და სპეციალურ საკომუნიკაციო პუნქტში ჩაბარებული განაცხადის საფუძველზე, ოჯახის მუდმივ საცხოვრებელ მისამართზე მიდის სააგენტოს წარმომადგენელი. სოციალური აგენტი, ოჯახის უფლებამოსილ წარმომადგენელთან ერთად, ავსებს „ოჯახის დეკლარაციას“, რომელშიც დაფიქსირებულ მონაცემების მიხედვით სააგენტო ადგენს ოჯახის სარეიტინგო ქულას და ახდენს ოჯახის რეგისტრაციას მონაცემთა ბაზაში.

სარეტინგო ქულის (ოჯახის კეთილდღეობის მაჩვენებელი) გამოიყოლისას გამოიყენება საგანე-ბოდ შემუშავებული მეთოდოლოგია და, შესაბა-მისად, ე.წ. „სიღატაკის ფორმულა“. სარეტინგო ქულა შესაძლებელია შეიცვალოს მისი მიწიჭებიდან მხოლოდ ერთ წლის შემდეგ (გარდა იმ შემთ-ხევისა, როდესაც ოჯახს სტიქიური უბედურებით მიადგა ზიანი). მონაცემთა ბაზაში რეგისტრებული ოჯახი ვალდებულია, სააგენტოს დროულად მიაწოდოს ინფორმაცია ოჯახის წევრთა რაოდენობის, მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის არსებითი ცვლილებისა და მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის შესახებ. სარეტინგო ქულა წარმოადგენს მყარ ერთეულს, რომელიც განსაზ-დლოვას, მიღებს თუ არა ოჯახი რომელიმე კონკრეტული მიზნობრივი სოციალური დახმარების პროგრამით გათვალისწინებულ დახმარებას. ფულადი სოციალური დახმარების პროგრამის ფარგლებში დახმარების მიღება შეეძლებათ ოჯახებს, რომლებიც რეგისტრირებული არიან მონაცემთა ბაზაში და მათი სარეტინგო ქულა ნაკლებია საქართველოს მთავრობის მიერ დადგე-ნილ „სიღატაკის ზღვრულ ქულაზე“.

2006 წლის მაისის მონაცემებით, სააგენტოში შემოსულია 330 ათასი ოჯახის განაცხადი, მათ შორის – 33,349 განაცხადი მოდის თბილისზე.

აღნიშნული ოჯახების უდიდესი ნაწილი სააგენტოს მიერ უკვე შეფასებული და რეგისტრირებულია მონაცემთა ბაზაში. მაძიებელი ოჯახის მონაცემთა ბაზაში რეგისტრაცია და მისთვის სარეიტინგო ქულის მინიჭება საკამაოდ რთული, მრავალეტაპიანი პროცესია და საჭიროებს 3-თვიან ვადას.

ოჯახებმა, რომლებსაც მიღებული აქვთ სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრაციის დამადასტურებელი მოწმობა და მათი სარეიტინგო ქულა ნაკლებია ოფიციალურად გამოცხადებულ ზღვრულ ქულაზე, სოციალური დახმარების დანიშვნისათვის უნდა მიმართონ სოციალური დახმარებისა და დასაქმების სახელმწიფო სააგენტოს ადგილობრივ (რაიონულ/საქალაქო) განყოფილებას, მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის შესაბამისად. სოციალური დახმარების დასანიშნად სააგენტოს შესაბამის განყოფილებაში ოჯახის ნებისმიერმა სრულ-წლოვანმა და ქმედობაუნარიანმა წევრმა, ან ოჯახის კანონიერმა წარმომადგენელმა უნდა შეავსოს განცხადების სტანდარტულ ფორმა. განცხადების მიღებიდან ორი კვირის ვადაში სააგენტოს ადგილობრივი განყოფილების მიერ ხდება განცხადების განხილვა გადაწყვეტილების მისაღებად.

სოციალური დახმარება გაიცემა ოჯახის ნებისმიერ სრულწლოვან, ქმედობაუნარიან წევრზე, რომლის ვინაობაც მითითებული იქნება ოჯახის მიერ სოციალური დახმარების დანიშვნის შესახებ მიმართვისას შემცველ სტანდარტული ფორმის განცხადების შესაბამის გრაფაში. ამ წევრის სახელზე მომსახურე საბანკო დაწესებულებაში გაიხსნება ანგარიში, სადაც ყოველთვიურად ჩაირიცხება ოჯახისათვის დანიშნულ ფულადი დახმარება. სააგენტო უზრუნველყოფს სოციალური დახმარების მუდმივ საცხოვრებელ ადგილზე გაცემას იმ ოჯახებისათვის, რომელთა ყველა სრულწლოვან, ქმედობაუნარიან წევრს შეზღუდული აქვს გადაადგილების უნარი.

სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული ოჯახების რაოდენობა თბილისის რაიონების მიხედვით (2006 წლის 30 მაისის მდგომარეობით)

რაიონი	ოჯახები	მოსახლეობა
გლეხი-ნაძალაზევი	10188	30655
დიღუპ-ჩულარითი	5433	14440
ვაკე-საჭურთალი	4457	11897
ისანი-სამხორი	7621	22062
მთაწმინდა-კრინისი	5650	16695
სულ	33349	95749

წყარო: სოციალური დახმარებისა და დასაქმების სახელმწიფო სააგენტო.

პ

ენდერული თვალსაზრისით შეიძლება აღინიშნოს, რომ აღრიცხულთა 61.1%-ს ქალები შეადგენენ. განსაკუთრებით დიდია მათი წილი 61-70 და 71-80 წლების ასაკობრივ ჯგუფებში, სადაც ქალთა რაოდენობა, შესაბამისად, 72.3% და 80.5%-ია. ასევე აღსანიშნავია კიდევ ერთი ტენდენცია, რომელიც გენდერულ ჭრილში განასხვავებს დახმარების მიღების სურვილის მქონე აღრიცხულ მოსახლეობას. კერძოდ, ქალების შემთხვევაში ასაკობრივი ჯგუფების მატებასთან ერთად, შესამჩნევად იზრდება მათი რაოდენობა, ხოლო მამაკაცების შემთხვევაში რაოდენობა მცირდება, ან თითქმის უცვლელი რჩება. მთლიანობაში, ორივე სქესისის მიხედვით 15.3% და 14.8%-ით უმსხვილეს ასაკობრივ ჯგუფს აღრიცხულ მოსახლეობაში შეადგენენ, შესაბამისად, 10-დან 20 წლამდე მოზარდები და ახალგაზრდები და 61-დან 70 წლამდე ხანდაზმულები. ეს ორი ასაკობრივი კატეგორია ჩეულებრივ მიჩნეულია მოსახლეობის ყველაზე დაუცველ ფენად. დახმარების მიღების მსურველთა შორის მაღალია ასევე შრომისუნარიანი ასაკის, განსაკუთრებით – 41-დან 50 წლამდე მოსახლეობის წილი, რაც ზოგადად უმუშევრობის მაღალი დონით შეიძლება აიხსნა.

თბილისში აღრიცხული დახმარების მიღების სურვილის მქონე მოსახლეობის კატეგორიებად დაყოფის შემდეგ გამოვლინდა, რომ 59.0 პროცენტს სპეციალური სტატუსი არ გააჩინა, ხოლო იძულებით გადაადგილებული პირები შეადგენენ სპეციალური სტატუსის მქონე მოსახლეობის უმსხვილეს კატეგორიას. ამასთან, ბოლო მონაცემებით, ქ. თბილისში რეგისტრირებულია 93,852 ათასი დევილი, თუმცა სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მონაცემთა ერთიან ბაზაში მხოლოდ 12,149 ათასია მოხვედროლი, რაც მათი საერთო რაოდენობის მხოლოდ 12.9%-ია. ეს უკანასკნელი მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად არ განსხვავდება თბილისის მთლიანი მოსახლეობიდან ერთიან საანფორმაციო ბაზაში მოხვედრილი მოსახლეობის წილისაგან და ეს ფაქტი აღრიცხვის არსებული სისტემის შემდგომი სრულყოფის აუცილებლობაზე მეტყველებს. ამასთან, აღრიცხული იძულებით გადაადგილებული პირების 60.3% მთანმინდა-კრნაისის რაონზე მოდის, იქ არსებული კოლექტური განსახლების გამო. სპეციალური სტატუსის მქონე შემდეგ უმსხვილეს კატეგორიებს მარტო-ხელა არამომუშავე პენსიონერები და მხოლოდ არამომუშავე პენსიონერებისაგან შემდგარი ოჯახის წევრები შეადგენენ, რომელთა საერთო რაოდენობა 20,000-ს უახლოვდება.

აღრიცხულთა შორის (8,5%) ასევე გამოსაყოფა მნიშვნელოვნად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (II ჯგუფის

ინვალიდთა) და მკვეთრად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (I ჯგუფის ინვალიდთა) კატეგორიები. სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მონაცემთა წინასწარ ერთიანი ბაზაში დაახლოებით თანაბარი პროპორციებით არანა მოხვედრილი ზომი-ერად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები (1.3%), მარჩენალდაკარგული ოჯახის წევრები (3.6%), მოის ვეტერანებთან გათანაბრებული დედები (1.0%), მოის ვეტერანებთან გათანაბრებული პირები (1.0%). შედარებით უმნიშვნელოა 18 წლამდე ასაკის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვების, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირველი ჯგუფის უსინათლოების, დყან-მამით ობოლი ბავშვების და 18 წლამდე ასაკის შევიდი ან მეტი შეიღის მრავალშვილიანი მშობლების წილი. აღრიცხვის დროს გამოყოფილი 16 სპეციალური სტატუსის მქონე კატეგორიიდან 11 შემთხვევაში მათი დიდი ნანილი გლდანი-ნაძალადევის რაიონის მოსახლეა.

აღრიცხულთა შორის 16 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობას 80.7% შეადგენს. მათ შორის, უმაღლესი განათლება აქვს 30.0%-ს, საშუალო განათლება – 27.2%-ს, საშუალო პროფესიული – 23.2%-ს, არასარული საშუალო – 10.9% პროცენტს. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად განათლების შედარებით მდგალი დონისა, აღრიცხულ ფენაში შრომისუნარიან ასაკში მყოფი მოსახლეობის 77.6% უკანასკნელ სამი თვის განმავლობაში შემოსავლის მიღების მიზნით არანაირ საქმიანობას არ ეწეოდა, 9.8% მუშაობდა კერძო და სახელმწიფო დაწესებულებებში და ორგანიზაციებში ხელფასზე ან გამომუშავებაზე, 6.7% ინდივიდუალურ საქმიანობას ეწეოდა, ხოლო 3.0% არასასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებზე იყო დაკავებული. ჩამოთვლილი ტენდენციებიდან აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად გარკვეული დასაქმებისა, ადამიანები მაინც ვერ აერჩებენ დაიკმაყოფილონ აუცილებელი მოთხოვნილებები. ამ შემთხვევაშიც ცალკეულ რაიონებს შორის შეინიშნება უთანასწორობა. გლდანი-ნაძალადევის რაიონში უმუშევართა რაოდენობა აღემატება დიდუბე-ჩუღურეთისა და ვაკე-საბურთალოს რაიონების ერთად აღებულ მაჩვენებლებს.

მიუხედავად უმუშევრობის საკმაოდ მაღალი დონისა და ელემენტარული საარსებო სახსრების მიღების მკვეთრი შეზღუდულობისა, მათივე უბანში ტერიტორიის დაუფარავებისა და განვითარების სახელმიწფოს მიერ შეთავაზებულ სამუშაოზე აბსოლუტურმა უმრავლესობამ, 84.4%-მა, თანხმობა არ განცხადა. ამასთან, მოსახლეობის ყველაზე მცირე წილი დათანხმდა ზემოაღნიშნული სამუშაოების შესრულებაზე ვაკე-საბურთალოს რაიონში, ხოლო ყველაზე დიდი წილი – მთანმინდა-ერნანისისა და გლდანი-ნაძალადევის რაიონებში. შეთავაზებული სამუშაოების შესრულებაზე უარის მიზეზად 52.2%-მა ფიზიკური მდგომარეობა, 15.8%-მა სხვა სამუშაოთი დაკავება, 10.7%-მა ოჯახური

პირობები, 7.8%-მა დაბალი ანაზღაურება დაასახელა, ხოლო 4.3%-მა განაცხადა, რომ მისთვის აღნიშნული შეთავაზება შეურაცხმყოფელი იყო.

მოქალაქეთა მიერ გაცხადებული მონაცემების მიხედვით, დახმარების მიღების სურვილის მქონე მოსახლეობის საერთო შემოსავალმა პოლო ერთი თვის განმავლობაში შეადგინა 3 082 604 ლარი, რაც აღრიცხული კატეგორიის მოსახლეობის ერთ სულზე 32.1 ლარს შეადგენს. ეს მაჩვენებელი შრომისუნარიანი ასაკის მამაკაცის ახალი საარსებო მინიმუმის მხოლოდ 32.5%-ია.

მოყვანილი სტატისტიკა მეტყველებს, რომ აღრიცხული მოსახლეობის საერთო მდგომარეობა უკიდურესად მძიმეა. მთლიანობაში მიღებული ფულადი შემოსავლების წყაროების მიხედვით, ყველა სახის დანამატის გათვალისწინებით, ცენსია 37.2%-ით ნარმოადგენს შემოსავლის მთავარ წყაროს, ხელფასი უზრუნველყოფს შემოსავლების 27.1%-ს, ხოლო კერძო საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლები – 20.1%-ს. მონაცემთა ბაზაში ძულებით გადადგილებული პირების მცირე რაოდნობით ნარმოადგენის გამო უმნიშვნელოა დევნილთა შემნეობიდან მიღებული შემოსავლები.

მიღებული შემოსავლების მიხედვთ ამ შემთხვევაშიც გამოიჩინევა გლდანინაძალადევისა და ისანი-სამგორის რაონები. აღნიშნულის მიუხედავად, ამ რაონებში მიღებული შემოსავლები მეტად მცირეა მოსახლეობის დიდი რაოდნობიდან გამომდინარე. ასევე აღსანიშნავია, რომ 2005 წლის განმავლობაში აღრიცხული ოჯახებისათვის შემოსავლების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს წყაროს საქართველოში მცხოვრები ნათესავებისა და მეგობრებისაგან მიღებული ფულადი დახმარება ნარმოადგენდა, განსაკუთრებით – გლდანინაძალადევის რაონში.

2 არ კველი შეუსაბამობა აღინიშნება აღრიცხული მოსახლეობის მიერ მიღებულ შემოსავლებსა და განეულ ხარჯებს შორის. 2005 წლის განმავლობაში შინამურნეობების მიერ განეული ხარჯები თოთქმის 4,5 მილიონი ლარით აჭარბებდა ამავე პერიოდში მიღებულ შემოსავლებს. ამასთან, საერთო ხარჯების 64.8% სამედიცინო მომსახურებისა და მედიკამენტების შესაძლებლივ იყო განკუთხილი, ხოლო მეორე უმსხვილეს სასაქონლო ჯგუფს ნარმოადგენდა განათლებასთან დაკავშირებული ისეთი ხარჯები, როგორებიცაა ფასანი სასწავლებლის გადასახადი, სასწავლო წიგნებისა და სხვა სასწავლო ინვენტარის შეძენა. არანაკლები მასშტაბებით გამოიჩინდა ტანსაცმლისა და ფეხსაცმლის შეძენაზე განეული ხარჯები (საერთო ხარჯების 11.8%). შედარებით უმნიშვნელო იყო საოჯახო ნივთების, ავეჯის, ელექტროსაქონლისა და დასვენების ხარჯები. აღრიცხული ოჯახის 26.5%

საცხოვრებელს ფაქტობრივად არ ათბობდა, ხოლო 32.1% ამ მიზნისთვის ბუნებრივ გაზს იყენებდა.

სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზის ფორმირების პროცესში განსაკუთრებით საინტერესოა სახელმწიფო სოციალური აგენტის მიერ დამოუკიდებლად, ვიზუალური დაკვირვების საფუძველზე, ოჯახების მდგომარეობის ზოგადი შეფასება. ამ მხრივ აღსანიშნავია ოჯახების რაოდნობრივი განანილება მათი საცხოვრისის მდგომარეობის მიხედვით. ოჯახების 42.2% ამ თვალსაზრისით საშუალო მდგომარეობის საცხოვრებელ ფართში ცხოვრობს, 27.6% – ცუდ, ხოლო 6.9% – ძალანა ცუდ მდგომარეობაში. ამასთან, სოციალური აგენტის შეფასებით, აღრიცხული ოჯახების 18.8% ნორმალურ მდგომარეობაში, ხოლო 4.2% კარგ მდგომარეობაში მყოფ საცხოვრებელ ფართში ცხოვრობს.

სოციალური აგენტის ბოლო და ყველაზე მნიშვნელოვანი ფუნქციაა ოჯახების რაოდნობრივი განაწლება ეკონომიკური მდგომარეობის სუბიექტური შეფასების მიხედვით. ამ კრიტერიუმის თანახმად შემდეგი სიტუაცია აღნიშნა: აღრიცხული ოჯახების 43.0% შეფასდ როგორც ლარიბი იჯახი, 33.7% – როგორც ლატაკი იჯახი, ხოლო 8.8% – როგორც უკიდურესად ლატაკი იჯახი. ოჯახების 14.3%-მა საშუალო და საშუალოზე მაღალი შეძლების სტატუსი მიიღო.

ბუნებრივია, რომ ზემოაღნიშნული მონაცემების მთელ თბილისზე განზოგადება არ შეიძლება დაბალი რეპრეზენტატულობის გამო, თუმცა, მეორე მხრივ, ეს საინფორმაციო ბაზა იძლევა მეტად საინტერესო ინფორმაციას, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელია ლოკალურ დონეზე კონკრეტული ღონისძიებების ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა. აღნიშნული საინფორმაციო ბაზა ფასეულია იმ მხრივადაც, რომ მუდმივ შევსებას და განახლება/გადამოწმებას გულისხმობს.

სასურათო უსაფრთხოების გაზომარეობა

მოსახლეობის მიერ მოხმარებული საკვები პროდუქტების ენერგეტიკული ღირებულების, ანუ კილოკალორიების შეფასება, აგრეთვე, დიეტის კომპოზიცია წარმოადგენს მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის და შესაბამისად, სიღარიბის განსაზღვრის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მაჩვენებელს.

სტატისტიკისა დეპარტამენტთან არსებული სასურათო უსაფრთხოების ობსერვატორის ყოველკვარტალური ბიულეტენის – „საქართველო. სასურათო უზრუნველყოფის მდგრადი განვითარება. ტენდენციები ციფრული“ – თანახმად, ქ. თბილისის მოსახლეობა საკვები ენერგიის მოხმარებით, საქართველოს სხვა რეგიონებთან შედარებით, ქვემო ქართლის შემდეგ, ყველაზე დაბალი მაჩვენებლით გამოიჩინა. 2005 წელს მოსახლეობის მიერ საშუალო „კალორიების მოხმარება“ მოხმარება ერთ სულზე დღეში შეადგენდა 2270 კვალ-ს¹, რაც გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) მიერ საშუალო ფიზიკური დატვირთვის მქონე ადამიანისთვის დადგენილ 2100 კვალ-ზე მეტია. თუმცა, აქვე უნდა ითქვას, რომ 2005 წლის ეს მაჩვენებელი ნაკლებია შესწორებულ მინიმალურ დონეზე – 2300 კვალ-ზე², ხოლო 2004 წლის მაჩვენებელი უმნიშვნელოდ აღემატება მას.

თბილიში არსებული მდგომარეობა შეესაბამება იმ საერთო ტენდენციას, რომელიც ახასიათებს საქართველოს ქალაქებს, განსაკუთრებით – დიდ ქალაქებს. სიფლავ სიღარიბის ოფიციალურ ზღვარს ქვემოთ მყოფთა საშუალო „კალორიების

ერთ სულზე საშუალო „კალორიების მოხმარება (კვალ/დღეში)

		2002	2003	2004	2005
მთელი	თბილისი	2110	2280	2340	2270
მოსახლეობა	საქართველო	2130	2390	2450	2390
სიღარიბის ფფიციალურ ზღვარს ქვემოთ მყოფი	თბილისი			1660	1660
	საქართველო			1590	1590

წყარო: „სასურათო უზრუნველყოფის მდგომარეობა საქართველოში“ (№23, ივნისი, 2006 წ.), საქართველოს ენერგეტიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

1 აღნიშვნული მაჩვენებელი, რომელიც ანგარიშება შეინარჩუნებოს მიერ მოხმარებული სუსტანის კალორიების გადაყვანით, კალორიების ფაქტური მიხმარების ნაცვლად იველისისნების შემსრულებლივ შექმნად სუსტანის ნაკლების (შესყიდვები, საცურაო ნარჩობის სუსტანი, გადარცხვები, მარგენტისა და ავტოს სუსტანი). ამ გარემოების ხაზასაშელად „კალორიების მიხმარების მიხმარება“ ბრძოლისტის ჩამოსული.

2 2003 წლის 8 მაისის საქართველოს მომისა, ჯანმრთელობისა და სოფალური დაცვის მინისტრის მიზნებით დამტკიცდა მომისაუნარის მამაკაციათა სასურათო კალორიების ახალი რეკომენდაციული შემდგენლობა, რომელიც ერთი მხრივ, ყორდობა დღეში 2300 კვალ. მიღებას, ზოლო, მეორე მხრივ, მისა შემადგენლობა უფრო აღვატურად ასაბავს მოსახლეობის მიერ სურსათის გამოყენებას.

მოხმარება“ (2004 წ. — 1550 კვალ., 2005 წ. — 1560 კვალ.) მნიშვნელოვნად ჩამორჩება თბილისისათვის არსებულ შესაბამის მაჩვენებლებს.

3 ალკე ალსანიშნავია საკვები ენერგიის მოხმარების ხარისხობრივი დისპალინი. ისევე როგორც ქვეყნის მასშტაბით, თბილისის შემთხვევაშიც შეინიშნება ცილების მოხმარების დაბალი დონე, ჭარბობს ნახშირნულების რაოდენობა (ქვეყნის დონეზე არსებული მონაცემები ცხადყოფს, რომ ეს მაჩვენებლები უარესდება ყველაზე დარიის ჯგუფებში — I და II კვინტილში). ეს, თავის მხრივ, იწვევს რაციონში ნაკლებად ნომირი და აფე კალორიების შემცველების ზრდას და შესაბამისად, ისეთი პროდუქტების ნილის შემცირებას ან საერთოდ გაქრობას, როგორიცაა ხორცი, თევზი, რძის ნაწარმი.

ზემოაღნიშნული, თავის მხრივ, განაპირობებს რაციონში ისეთი მნიშვნელოვანი მიკროელემენტების ნაკლებობას, როგორიცაა ვიტამინი A, რკინა და იოდი. ზოგადი დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ მთლიანად სასურათო უსაფრთხოების თვალსაზრისით სერიოზული პრობლემები უფრო ვლინდება შინაგამეურნეობის დონეზე ყველაზე დაუცველი ჯგუფების მიერ მოხმარებული საკვები ენერგიის ხარისხში და საკვების ხელმი-საწვდომობაში, ვიდრე ქვეყნის დონეზე, ზოგადად საკვების დეფიციტში.

მიუხედავად აღნიშნული პოზიტიური ტენდენციისა, საკვებზე არაა დაკავალური ხელმისაწვდომობა გამოიხატება შინაგამეურნეობების ხარჯების სტრუქტურაშიც, სადაც ხარჯების დაახლოებით ნახევარი მოდის კვების პროდუქტებზე. 2005 წელს ამ მაჩვენებელმა, გასული წლის ანალოგიურ მჩჩენების ბრძოლის შედარებით, 6 პროცენტული პუნქტით იყო და 44% შეადგინა. ამ მაჩვენებელმა სიღარიბის ოფიციალურ ზღვარს ქვემოთ მყოფებს შესაბამისად შეადგინა 60% და 58%, რაც ბუნებრივად ამცირებს მოსახლეობის დანახარჯებს სხვა საჭიროებებზე, მათ შორის, ჯანმრთელობის დაცვაზე, გათბობაზე, ტრანსპორტირებაზე, განათლებასა და საცხოვრის შეცვერებაზე. ყოველივე ეს ზღუდავს ინგესტირებას ადამიანური კაპიტალის განვითარებაში, ხელს უშლის პროდუქტიულობის ზრდას და აფერხებს სიღარიბიდან თავის დაღწევის შესაძლებლობებს.

**თბილისისა და საქართველოს მოსახლეობის კუების რაციონის შემადგენლობა,
კალორიების მოხმარების %**

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
პური და გურიულეული	თბილისი	43	41	42	41	41	41
	საქართველო	45	47	44	43	44	44
კარტოფილი	თბილისი	4	4	3	3	4	4
	საქართველო	3	3	3	3	3	3
ხორცი	თბილისი	4	4	3	4	4	4
	საქართველო	4	4	3	3	3	3
პოსტონეული	თბილისი	3	3	2	2	2	2
	საქართველო	2	2	2	2	2	2
რძე და რძის პროდუქტები	თბილისი	13	10	10	8	9	9
	საქართველო	14	14	12	12	11	11
მცენარეული ზეთი და მარგარინი	თბილისი	11	18	11	10	10	10
	საქართველო	9	9	8	7	8	8
შავარი	თბილისი	11	10	8	10	10	10
	საქართველო	10	9	8	9	9	9
სხვა პროდუქტები	თბილისი	12	10	20	21	20	20
	საქართველო	12	11	20	22	21	20
სულ	თბილისი	100	100	100	100	100	100
	საქართველო	100	100	100	100	100	100

წყარო: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

**სასურსათო ხარჯების საშუალო პროცენტული
წილი მთლიან სამომხმარებლო ხარჯებში**

	2002	2003	2004	2005
მთელი	თბილისი	47	48	49
	საქართველო	59	62	63
სიღარიბის ოფიციალურ ზღვერს მცენარე მყოფი	თბილისი			60
	საქართველო			69
			58	66

წყარო: „სასურსათო უზრუნველყოფის მდგრმარეობა საქართველოში“ (№23, ივნისი, 2006 წ.),
საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

მ

ოგორც უკვე აღინიშნა, ერთმანეთისაგან მნიშვნელოვნად განსხვავდება სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ და ზემოთ მყოფთა კვების რაციონი. მოსახლეობის განსა-კუთრებულად გაჭირვებულ კატეგორიას არც საკუთარი მნირი შემოსავლები და არც ზემო-ხსნებული არაოფიციალური სოციალური დახმარების მექანიზმებია არ აძლევს იმის საშუალე-ბას, რომ სტაბილურად მიიღონ ადეკვატური საკვები.

ამ ოგლსაზრისით მეტად მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრე-ბით თბილისის თითოეულ რაიონში ხდება ოთხი სასადილოს დაფინანსება, სადაც ყოველდღიურად უფასოდ იკვებებიან რაიონში მცხოვრები, სიღარი-ბის ზღვარს მიღმა მყოფი ბავშვები, მარტოხელა მოხუცებულები, ინგალიდები და სოციალურად დაუცველი კატეგორიის სხვა მოქალაქეები.

იძულებით გადაადგილებული პირები

ქ. თბილისში, ბოლო მონაცემებით, რეგისტრირებულია 93852 დევნილი, აქედან ორგანიზებულად განსახლებულია 44564 დევნილი, ხოლო კერძო სექტორში – 49288. ძალიან დიდია დროებითი თავშესაფრის მთხოვნელთა რაოდენობა, მათ შორის მრავლად არიან ხანდაზმულები, რომის ინვალიდები, მარტოხელა და მრავალშვილინი ოჯახები და სხვა. დედაქალაქში განსახლებულია მთლიანად საქართველოში იძულებით გადაადგილებული პირების (იგდ) საერთო რაოდენობის 38.4%, ქ. თბილისის ყოველი მეთერთმეტე მოსახლე თავისი სტატუსით იძულებით გადაადგილებული პირია. ბოლო წლების განმავლობაში დევნილთა დედაქალაქში გამო-სახლების მცდელობაში მასიური ხასიათი მიიღო. საცხოვრებელი პირობების არარსებობის მიუხედავად, 1995 წლითან შედარებით, დევნილთა რაოდენობაში თითქმის 10 ათასით მოიმატა. თუ ქ. თბილისში 1997 წლის მონაცემებით რეგისტრირებული იყო 78 ათასამდე დევნილი, ბოლო მონაცემებით მათი რიცხვი, როგორც უკვე აღინიშნა, 93852-მდე გაიზარდა. 2004 წლის დეკემბრის თვიდან საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ გაეროს ლტოლვილთა უმაღლეს კომისარიატთან ერთად განახორციელა პროექტი „დევნილთა რეგისტრაციის მონაცემების გადამოწმება საქართველოში“. პროექტის მიმდინარეობის დროს დაზუსტდა დევნილთა შესახებ დემოგრაფიული მონაცემები, როგორც კერძო, ისე ორგანიზებულად ჩასახლებულ დევნილთათვის. შეიქმნა პირადი მონაცემების არქივი.

ქ. თბილისში რეგისტრირებული დევნილების 47% ჩასახლებულია სასტუმროებში, საბავშო ბაღებში, სკოლებში, სავადმყოფოებში და სხვა ობიექტებში, რომელთა შორის ბევრი აბსოლუტურად გამოუსა დეგარია საცხოვრებლად. ამ ობიექტების სანიტარული პირობები

ხშირ შემთხვევაში ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს. საგულისხმოა, რომ აღნიშნულ შენობათა უმეტესი ნანილი ჯერ კიდევ მათი შესახლების მომენტისათვის იყო შესაკეთებელი, ხოლო განვლილ პერიოდში მუდმივმა ექსპლუატაციამ მათი უმრავლესობა მიიყვანა საცხოვრებლად უვარების დონემდე. მართალია, ცალკეულ შემთხვევებში ხორციელდებოდა შეკეთებები ძნელად გამონახული საშუალებებით, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციების დახმარებით, მაგრამ ეს სრულებით არ აღმოჩნდა საკმარისი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს 1999-2003 წლების ბიუჯეტებში, ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის გამო, მთლიანად შეიკვეცა დევნილთა ჩასახლების ობიექტების სარეაბილიტაციო სამუშაოებისათვის გათვალისწინებული სახსრები. სერიიზული ძრები ამ მიმართულებით დაიწყო მხოლოდ უკანასკნელ წლებში. სამინისტროს 2006 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებული იქნა ქ. თბილისში არსებული 420 ობიექტიდან 33 ობიექტის რებილიტაცია. თუმცა, აქვე აღსანიშნავია, რომ მარტო 2006 წლს ქ. თბილისში დევნილთა ჩასახლების კოლექტიური ცენტრების რეაბილიტაციის თაობაზე სამინისტროში შემოსულია 78 წერილი და განცხადება. ცალკე აღსანიშნავია ორგანიზებულად განსახლების ობიექტებიდან დევნილთა გამოსახლების პროცესი. ქ. თბილისში სასტუმრო „ივერიასა“ და სასტუმრო „აჭარაში“ განსახლებული დევნილები იქნება გამოსახლებული. სასტუმროში მცხოვრებ დევნილებს შესთავაზეს გარკვეული რაოდენობის ფულადი კომპენსაცია (7 000 ა.შ.შ. დოლარი) მათ მიერ დაკავებული თვითოვეული ოთახის სანაცვლოდ, რის საფუძველზეც, ერთი მხრივ – დევნილსა და მეორე მხრივ – ინვესტორს შორის ნოტარიული წესთ გაფორმდა ხელშეკრულება. სხვადასხვა ოთახებზე, მაგალითად, სასტუმროში არსებულ „ლუქსებზე“ გაიცა დამატებითი თანხა, სულ 14 000 ა.შ.შ. დოლარის ოდენობით. დევნილთა ორგანიზებული ცენტრებიდან გამოსახლებას ადგილი ჰქონდა „რესპუბლიკურ“ საგადმყოფოშიც, სადაც ოთახებიდან გამოსვლის სანაცვლოდ მათ სთავაზობდნენ 10 000 ა.შ.შ. დოლარს. მიუხედავად ამისა, დევნილების ერთი ნაწილი მანიც გამოიქვამდა უკანასკნელებს იმ მოტივით, რომ ქ. თბილისში საცხოვრებელი ბინების ფასი წინა წლებთან შედარებით მკვეთრად არის გაზრდილი. დევნილთა ორგანიზებული ცენტრებიდან გამოსახლების პროცესის კანონიერად წარმართვის და დევნილთა უფლებების მაქსიმალურად დაცვის მიზნით, აღნიშნულ პროცესში ოფიციალურად ჩაერთო საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო.

2006 წლის მდგომარეობით, ქ. თბილისში ცენტრალიზებული წესით ორგანიზებულად განსახლებულ ერთ სულ დევნილზე ყოველთვიურად ირიცხება ელექტროენერგიის შეღავათი – ნლის I და III-კვარტალში 14 ლარი და 80 თეთრი, ხოლო II და IV კვარტალში – 10 ლარი. ირიცხება ასევე მოხმარებული წყლის შეღავათი 1 ლარი და 20 თეთრი და საყიფაცხოვრებო ნარჩენების გატანისათვის – 30 თეთრი. მიუხედავად ალნძნული შეღავათებისა, მაიც ხდება ლიმიტს ზემოთ გადახარჯვები დევნილთა კომპაქტური განსახლების მრავალ ბიექტში, რის გამოც ს/ს „თელას“-ს მიერ ხდება ორგანიზებული ცენტრებისათვის ელექტროენერგიის მიწოდების შეწყვეტა, ან მისი შეზღუდულად მიწოდება არსებული დავალიანების გამო. ეს საკითხი განსაკუთრებით მისმავრელოვნია ზამთრის პერიოდში.

გარდა აღნიშნულისა, კერძო იურიდიული პირების მიერ დროებით საცხოვრებელად გამოყოფილ საცხოვრებელ შენობებში განსახლებულ თითო სულ დევნილზე სამინისტროს მიერ ცენტრალიზებული წესით კომპაქტური ჩასახლების ადმინისტრაციას შრომის ანაზღაურებისათვის ერიცხება 2 ლარი, ხოლო დანარჩენი კომუნალური მომსახურებისათვის – 1.5 ლარი (წყლის გადასახადი – 1.2 ლარი და დასუფთავების ხარჯები – 0.3 ლარი). შენობათა იურიდიულ მეპატრონებებს ამ თანხის საკუთარი შეხედულებისამებრ, მათი შენობა-ნაგებობების წესრიგში მოყვანის მიზნით გამოყენება შეუძლიათ.

2006 წელს ლტოლებითა და ისულებით გადაადგილებულ პირთა, დევნილთა, შემწება განისაზღვრება: არაორგანიზებულად (კერძო სექტორში) ჩასახლებულთათვის – 14 ლარი თვეში, ხოლო ორგანიზებულად (კომპაქტურად) ჩასახლებულთათვის – 11 ლარი თვეში.

გარდა ამისა, დევნილთათვის უფასო სამედიცინო მომსახურებას უზრუნველყოფს აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს დაწესებულებები. 2005 წლის ზაფხულის პერიოდში წარმატებით განხორციელდა დევნილი ბავშვების დასვენება ზღვის კურორტებზე, სადაც 440 ბავშვმა გაატარა ზაფხულის არდადებები.

მიუხედავად ზემოაღნიშნული და სხვა სოციალური სქემებისა, დღეისათვის ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველაზე „ცხელ“ წერტილს მაიც სოციალური სფერო წარმოადგენს. განსაკუთრებით მძიმეა შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე, მარტოხელა ხანდაზმულთა,

ობოლ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა და სხვა უმნეო მდგომარეობაში მყოფ დევნილთა მდგომარეობა, რადგან, ერთი მხრივ, ისინი თავიანთი ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო არაკონკურენტუნარიანი არიან შრომის ბაზარზე და პრაქტიკულად დამოუკიდებლად ვერასოდეს დააღწევენ თავს სიღარიბეს, რის გამოც საჭიროების სახელმწიფოსა და საზოგადოების მხრიდან გარანტირებულ, მიზანმიმართულ დახმარებას, ხოლო, მეორე მხრივ, შეგრძნება იმისა, რომ „ისინი არავის სჭირდება“, უფრო მეტად აუტანელს ხდის მათ ყოფას.

 ენილთა უმრავლესობისათვის კვლავ ხელმიუწვდომელია ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურება (თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2006 წელს მოხერხდა 17 სხვადასხვა სოციალური კატეგორიის 3500-მდე დევნილის ჩართვა მუნიციპალური სამედიცინო დაზღვევის პროგრამაში).

დევნილი მოსახლეობის დიდი ნაწილი დაკავებულია მცირე ვაჭრობით ან არაკვალიფიციური დასაქმებით, რაც ზღუდავს მათი სტაბილური დასაქმების შესაძლებლობებს. ამასთან, მათ შორის უმუშევრობის დონე 2-3-ჯერ უფრო მაღალია, ვიდრე ადგილობრივ მოსახლეობაში.

აღსანიშნავია ქ. თბილისის მერიის ინიციატივით 2004 წელს განხორციელებული კომპაქტურად განსახლებულ იძულებით გადაადგილებულ პირთა (იგდ) პროფესიული მიღრეკილებების გამოვლენისა და დასაქმების პროგრამა. პროგრამის შესაბამისად შემუშავდა ანკეტა-კითხვარი, რომელიც გავრცელდა კომპაქტურად განსახლებულ იგპ-თა შორის, რის საფუძველზეც შეიჩრა ოთხი სამზნე ჯგუფი. აღნიშნულ ჯგუფებს ნინასნარ შემუშავებული პროგრამისა და მეთოდიკის საფუძველზე ჩაუტარდათ სამკირიანი ტრენინგები. ტრენინგების ჩატარების პროცესში ჩამოყალიბდა საინიციატივო ჯგუფები, რომელიც მაცირებელი ასოციაცია-კავშირი. ასოციაცია-კავშირებში პროფესიული მიღრეკილებების შესაბამისად განევრიანდნენ კომპაქტურად განსახლებული იგპ-ები. საინტერესო შედეგები დაფიქსირდა აღნიშნული ანკეტა-კითხვარებით ინფორმაციის შეგროვების პროცესში, რომაც კადეც ერთხელ გაუსვა ხაზი იმ ფაქტს, რომ უმუშევრობისა და დასაქმების პრობლემა ყველაზე უფრო მწვავეა იგპ-ებს შორის. გამოკითხულთა 72% უმუშევარი იყო. 21%-მა გამოთქვა ახალი პროფესიის დაუფლების სურვილი. დარიგებული 2200 ანკეტი-დან პასუხი გასცა 1532 რესპონდენტმა, მათგან 60%-ს ქალბატონები წარმოადგენდნენ.

**ქ. თბილისში რეგისტრირებულ ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა
დემოგრაფიული მაჩვენებელი დროებითი საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით, 2006 წ.**

1	სულ დევნილთა რიცხოვნობა	94219	5	დევნილთა ეროვნული შემადგენლობა
	მათ შორის კაცი	42056		ქართველი
	ქალი	52163		აფხაზი
2	ოჯახების რაოდენობა	31271		ოსი
	მათ შორის ორგანიზებულად	15984		რუსი
	არაორგანიზებულად	15287		სომები
3	შრომისუნარავი ასაქში სულ	61243		სხვა ეროვნება
	მათ შორის კაცი (16-64წ.)	27840	6	პენსიონერთა რიცხოვნობა
	მათ შორის ქალი (16-59წ.)	33403		13040
4	ბავშვთა რიცხოვნობა		7	სულ ინვალიდები
	0-1 წლამდე	908		3399
	1-2 წლამდე	1230		მათ შორის I ჯგუფი
	2-3 წლამდე	1227		II ჯგ - III ჯგ.
	3-4 წლამდე	1282		420
	4-5 წლამდე	1213		1090
	5-6 წლამდე	1205		203
	0-15	19936		387
				უდედმამო ბავშვები
				110

გამოკითხულთაგან 22%-მა გამოთქვა სურვილი პექნოდა საკუთარი ბიზნესი, 8%-მა – ემუშავა სახელმწიფო დაწესებულებებში, ხოლო ნახვარზე მეტი მზად იყო ემუშავა დამქირავებელთან.

გამოკითხული იგპ-ებს მესამედზე მეტი დასაქმებაში მხარდაჭერას ელოდა სახელმწიფო-საგან; 12% – საერთაშორისო ორგანიზაციებისა-გან; 18% – არასამთავრობო სექტორისაგან, ხოლო 28%-ს ნათესავებისა და მეგობრების (პირადი კავშირების) იმედი ჰქონდა. გამოკითხულთა უმრავლესობამ ძირითადად სურვილი გამოთქვა ემუშავა კარტობის, საზოგადოებრივი კვების, გართობის, კულტურის, მშენებლობისა და მედიცინის სფეროში, ხოლო შრომითი საქმიანობის დაწყების ძირითად მასტიმულირებელ ფაქტორად უმეტესობამ მაღალი ანაზღაურება და საქმიანობის პროფესიასთან შესაბამისობა მიიჩნია. რაც შეეხება გამოკითხულთა განაწილებას პროფესიების მიხედვით, ჭარბობდნენ ეკონომისტები (22.9%), ინჟინერ-მექანიკოსები და ტრანსპორტის მუშაკები (18.0%), მშენებლები (13.5%), მედიკოსები და პიოლოგები (13.0%).

დედაქალაქის ეკონომიკის განვითარებისა და სიღარიბის დაძლევის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება, რაც განაპირობებს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას. ადამიანებს სჭირდებათ დახმარება საკუთარი ბიზნეს-იდეების განხორციელებასა თუ არსებული ბიზნესის განვითარებაში.

 ედაქალაქის მასშტაბით მოქმედებს „პროგრამა „, „დაინტენციური ბიზნესი თბილისის მერიის დახმარებით“, რომელიც ორიენტირებული ბიზნესის განვითარების მხარდამჭერ ისეთ ღონისძიებებზე, როგორიცაა დახმარება ფინანსური რესურსების მიღებაში, ბიზნეს-კონსულტაციები, პროფესიული მომზადება, გადმიზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება, თბილისის და ქალაქი მოქმედი ბიზნესისა და სხვა ორგანიზაციების შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაციის გავრცელება და სხვა. დედაქალაქის მერია მომავალშიც გააგრძელებს ბიზნესის ხელშემწყობი სხვადასხვა სახის ეფექტური პროგრამების განხორციელებას.

”თბილისი
განათლების
ქალაქი”

მიზანი 2:

სარისებიანი განათლების

მიღების თანაპარი

პირობების უზრუნველყოფა

ამოცანა 5: შრომის ჩაზიარზე ორიენტირებული პროფესიული განათლების სისტემის განვითარების ხელშეწყობა.

ამოცანა 6: სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების სამართლო მათერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფა.

ამოცანა 7: ინკლუზიური განათლებისათვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურის განვითარება.

უძართველოსათვის ათასწლეულის განვითარების მეორე მიზანი მოიცავს ქვეყნის საგანმანათლებლო სისტემას მთლიანად და გულისხმობს დაწყებითი, სასკოლო, უმაღლესი, პროფესიული და ინკლუზიური განათლების საერთაშორისო სტანდარტებთან მიახლოებას 2015 წლამდე. ამ მიზნის ფარგლებში დასახლელი ამოცანები თავისი შინაარსით ხარისხობრივ ფორმას ატარებენ და დიდწილად საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს კომპეტენციას მიეკუთვნება. ქ. თბილისის მერიაში განათლებასთან დაკავშირებით ათასწლეულის

განვითარების მიზნების ზემოჩამოთვლილი სამი ამოცანის ჩამოყალიბებისას გაითვალისწინა არსებული კანონმდებლობა, რომლის მიხედვითაც, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებები ადგილობრივი მთავრობის კომპეტენციას განეკუთვნება. თბილისში შრომის ბაზარზე ორიენტირებული მაღალკურენტული პროფესიული განათლების სისტემის განვითარების სურვილი და ინკლუზიური განათლებისათვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურის განვითარება ადგილობრივი ხელისუფლების კომპეტენციაში შედის.

უმაღლესი სასწავლებლები ქ. თბილისში

	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
უმაღლესი სასწავლებლების რიცხვი, სულ	105	102	119	106
სახელმწიფო სექტორში	15	15	15	13
არასახელმწიფო სექტორში	90	87	104	93

წყარო: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

არსებული ტენდენციები

ბოლო წლების განმავლობში საქართველოს განათლების სფეროს საკანონმდებლო ბაზა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა, განისაზღვრა პრიორიტეტული მიმართულებები, გაზიარდა საზოგადოების ჩართულობა საგანმანათლებლო პროცესში. თუმცა, მიუხედავად ამისა, კვლავ არსებობს მნიშვნელოვანი სირთულეები.

ქ თბილისის მერია აქტიურად თანამშრომლობს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან და სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, რომელიც საგანმანათლებლო სფეროში მოღვაწეობენ და მოზარდთა ფიზიკური და გონიეროვი განვითარებისათვის საჭირო პირობების გაუმჯობესებას დოკუმენტები.

საქართველოს დედაქალაქში ბოლო ათწლეულში მომხდარი ძირეული ცვლილებები სოციალური პოლიტიკის სფეროზეც აისახა. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია მიუსაფარ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის, განათლებისა და საზოგადოებაში სრულყოფილი ინტეგრირების, ახლებური ხედვის ფორმირებისა და სოციალური დაცვის სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება.

ფრიად მნიშვნელოვანია დედაქალაქში სასკოლო ინფრასტრუქტურის მიმდინარე სარემონტო/სარეაბილიტაციო პროცესი, რომელიც მოიცავს როგორც საფასადო, ისე შიდა სარემონტო სამუშაოებს. აღნიშნული სამუშაოების ჩატარებამ საშუალება მისცა ბავშვებს განახლებულ და გალამაზებულ გარემოში განეგრძოთ სწავლა 2006/2007 წელს.

პროცესული განათლება

შრომის ბაზართან დაკავშირებით თბილისში უმნიშვნელოვანეს პრობლემას წარმოადგენს სამუშაო ძალის არასწორი პროფესიული ორიენტაცია. საქართველოში დამკვიდრებული უმაღლესი განათლების მიღების ხმირ შემთხვევაში აუცილებლობის ტრადიცია ქმნის შეუსაბამობას ქალაქში სამუშაო ძალაზე მოთხოვნისა და მინოდების კონცენტრებებს შორის. სამუშაო ძალის მინოდების (განსაკუთრებით ახალგაზრდებში) ერთ-ერთი თავისებურებაა მისი მისრავება მაღალანაზღაურებადი და პრესტიულული სამუშაო ადგილებისადმი, რომელთა რაოდენობა განუვითარებელი ეკონომიკური კავშირ-ურთიერთობების პირობებში მეტად შეზღუდულია. ბოლო წლების განმავლობაში სამუშაო ძალის ბაზარზე უმეტესად უმაღლესი სასწავლებლების კურსდამთავრებულები გამოდიან, მაშინ როდესაც შედარებით დიდი მოთხოვნა არსებობს პროფესიულ და ტექნიკურ პერსონალზე. ყოველივე ეს, კიდევ უფრო ამწვავებს უმუშევრობის პრობლემას, რადგან ადამიანებისთვის პრობ-

ლემატურია ეფექტიანი დასაქმება, ანუ დასაქმება მიღებული პროფესიის მიხედვით და შესაბამისი ანაზღაურებით.

უახლოეს წლებში უმუშევრობის შემცირების მძლავრ ფაქტორად შეიძლება იქცეს ცვლილებები, რომელიც დღეს მიმდინარეობს საქართველოს პროფესიული განათლების სისტემაში. პროფესიული განათლების ახალი პოლიტიკა ეფუძნება მთელი ცხოვრების მანძილზე სწავლების პრინციპებს. მისი სამოქმედო ორიენტირია ევროკავშირის ტერიტორიაზე კვალიფიციური მუშახელის გადაადგილებისა და მობილურობის ამაღლების პრინციპები და საქართველოში ადგილობრივი მაღალკალიფიციური კადრების აღზრდა, რომელთა პოტენციალი მაქსიმალურად იქნება გამოყენებული ქვეყნის ეკონომიკურ აღმავლობაში.

საქართველოს პროფესიული განათლება რადიკალური ცვლილებების ეტაპზეა. დაწყებითი და საშუალო პროფესიული განათლების სისტემაში შექმნილი მდგრამარეობის, შრომისა და დასაქმების სფეროში არსებული სირთულეების ანალიზისა და აგრეთვე ევროპული სივრცეში საქართველოს პროფესიული განათლების ინტეგრაციის პერსპექტივს გათვალისწინებით, შემუშავდა საქართველოს პროფესიული განათლების ახალი კონცეფცია.

ეკონომიკის, განათლებისა და დასაქმების სფეროებში მიმდინარე ცვლილებები განაპირობებენ პროფესიული განათლების მოდერნიზაციის პროცესში შრომის ბაზრის სტრუქტურებთან, დამსაქმებლებთან სოციალური დიალოგისა და თანამშრომლობის გააქტიურების აუცილებლობას. ამ მიზნით, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ინიციატივით, საქართველოს მთავრობის დადგენ-ნილებით 2005 წელს შეიქმნა პროფესიული განათლების სფეროში სოციალურ პარტნიორობის სამთავრობო კომისია, რომელმაც განიხილა პროფესიული განათლების შესახებ კონცეფცია და შეიმუშავა მისი განხორციელების გეგმა.

2006 წლის მდგრამრეობით თბილისში აღრიცხულია 15 დაწყებითი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულება, მათ შორის 2 თვითდაფინანსებაზე. სახელმწიფო დაფინანსებაზე იმყოფება 8 საშუალო პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულება. აღნიშნული პოტენციალის მაქსიმალურად ეფექტიანად გამოყენებისთვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ადგილობრივი ხელისუფლების ჩართვას იმ სოციალურ დამოუკიდებელი, რომელიც მიზნად ისახავს ხარისხის პროფესიული უნარ-ჩვევების მქონე სამუშაო ძალის შექმნას დედაქალაქის შრომის ბაზარზე. უფრო მეტიც, ადგილობრივი ხელისუფლების შესაბამისმა სტრუქტურებმა კოორდინაცია უნდა გაუწიონ აღნიშნულ პროცესს.

ჟოლავდელი კლინიკის დაცვაზუღაპრი

2006 წლის იანვრიდან თბილისის სკოლამდელი დაწესებულებები (საბავშვო ბაღები) გადაეცა ადგილობრივ მმართველობას (გამგეობებს). ამდენად, ამ ეტაპზე მათი საქმიანობის მართვას ახორციელებს ზემოაღნიშვნული სტრუქტურა.

თბილისის ტერიტორიაზე არსებული სახელმ-წიფო ბავშვთა ბაგა-ბალების შენობების უმრავლე-სობაში ჩასატარებელია კაპიტალური რემონტი, ხოლო ზოგიერთი მათგანი (მინისტრის შედეგად დაზიანებული) საჭიროებს სერიოზული სამშენებლო სამუშაოებს ჩატარებას. სულიერად და ფიზიკუ-რად ჯანსაღი მომავალი თაობის აღზრდის საქმეში მნიშვნელოვანია სკოლამდელი აღზრდის დაწესე-ბულებების აღჭურვა თანამედროვე მოთხოვნების დონეზე და მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება. დღეისათვის ბაგა-ბალების უმრავ-ლესობა შემოდგომა-ზამთრის პერიოდში გათბობი-სათვის იყენებს შემას, ხოლო მნიშვნელოვანი ნაწილი – ნავთსა და დიზელის საწვავს, რაც არაეკონომიური და არაეფექტურია და აუარესებს ეკოლოგიურ მდგომარეობას. არცთუ დიდი დანა-სარჯებით შესაძლებელია მათი აღჭურვა ბუნებრივ აირზე მომზადევა ავტონომიური გათბობის სისტე-მით, რაც აამაღლებს გათბობის ხარისხს, გააუმ-ჯობესებს ეკოლოგიურ მდგომარეობას და შეამცი-რებს ხარჯებს. გარდა ამისა, საჭიროა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მომარაგება კვების პროდუქტებით ჯანდაცვის სამინისტროს მიერ დამტკიცებული ნორმების შესაბამისად. სკოლამ-დელი ასაკის ბავშვთა კონტიგენტისათვის დღეს ქვეყანაში მოქმედი სანიტარული წესებითა და ნორმებით (საქართველოს შრომის, ჯანმრთელო-ბისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს 2003 წლის 12 ნორმბრის №280/6 ბრძანება) მისაწოდე-ბელი საკვები ინგრედიენტების ლირებულება ერთ ბავშვზე აღნევს 2.5 ლარამდე, რაც აუცილებელია გათვალისწინებული იქნას ქ. თბილისის მერიის ბიუჯეტის დაგეგმვის დროს.

იკალუზის განათლების განვითარება

მსოფლიო გამოცდილება ცხადყოფს, რომ შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა რეაბილიტაცია და საზოგადოებაში ინტეგრაცია ადრეულ ასაკიდანვე უნდა იწყებოდეს. ბოლო წლებში, როგორც სპეციალისტების, ასევე ფართო საზოგადოების ყურადღების ცენტრში მოექცა სპეციალური და ინკლუზიური განათლება, რაც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოზარდთა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში აქტიურ ჩართვასა და ჩვეულებრივი განვითარების ბავშვებთან ერთობლივ სწავლებას გულისხმობს.

დღეს, როდესაც შეიცვალა სოციალური მაფორმირებელი პრინციპები, სხვანაირი დატ-ვირთვა მიიღო სიტყვა „ინვალიდმაც“. საზოგა-დოებრივი აზრი აქცენტს აკეთებს პიროვნების არა გონებრივსა თუ ფიზიკურ ნაკლიე, არამედ მის სოციალურ აქტივობაზე საზოგადოებაში.

დღეისათვის არსებულ სფეროში, კერძოდ შეზღუდული უნარის მქონე ბავშვების სწავლა-აღზრდის საქმეში არსებული პრობლემები შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

1. → აღნიშნული კატეგორიის ბავშვების დიდი უმრავლესობა იზოლირებულია საზოგადოებისაგან (სახლში ან ინსტიტუციონალურ დაწესებულებაში).
2. → მათ ხელი არ მიუწვდებათ განათლებაზე, რომლის ძირითადი მიზეზი არის ის, რომ არ ხორციელდება მათი მომზადება საჭიროებების მიხედვით სკოლამდელ ასაკში; ნაკლებობაა კვალიფიციური სპეციალისტების; არ არის საქმარისი ინფორმაცია ახალი, თანამედროვე მიდგომების, მეთოდებისა და აღტერნატიული გზების თაობაზე; არ არის ტექნიკური რესურსების; სრულებით მოუმზადებელია სკოლების ფიზიკური ინფრასტრუქტურა. ყოველივე ეს და სხვა მრავალი პრობლემა ფაქტობრივად ზღუდდეს შეზღუდული შესაძლებლობის ბავშვის ჩართვას საგანმანათლებლო სისტემებში (სკოლა, საბავშვო ბაღი).
3. → ინვალიდთა ოჯახებს არ აქვთ შესაბამისი მხარდაჭერა, მშობლებს არ აქვთ ინფორმაცია ადრეული ჩარევისა და ადრეული იდენტიფიკაციის შესახებ; არ ფლობენ საჭირო უნარ-ჩვევებს, რათა შეძლონ დაეხმარონ თავიანთ ბავშვებს ადრეული ასაკიდანვე; უმრავლეს შემთხვევებში სამედიცინო-პედაგოგურ სფეროში მოღვაწე თუ ამ საქმეში ჩართული სხვა პირები არ ითვალისწინებენ მშობელთა შეხედულებებს; დაბალია მშობელთა თვითშეფასებაც, სწორედ ამიტომაც უმაღავენ ისინი თავიანთ შეიღებს საზოგადოებას. ასეთი ოჯახები იზოლირებულია გარემოსაგან და ხშირად მარტონი რჩებიან პრობლემების წინაშე.
4. → მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს შესაბამისი კანონმდებლობა ინვალიდ ბავშვთა უფლებების დაცვისა და მათი განათლების შესახებ, მისი სათანადო შესრულება და განხორციელება ჯერჯერობით არ ხდება.
5. → საზოგადოებას არ აქვს სათანადო გამოცდილება და არ არის მზად აქტიურად ჩაერთოს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანების საზოგადოებაში ინტეგრაციის საქმეში.

3 ეზოდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვთა განათლების უფლება დაცულია „ბავშვთა უფლებების დაცვის კონვენციით“, რომელსაც საქართველო შეუერთდა 1994 წელს. კონვენციის 23-ე მუხლით დაცულია გონიერივად და ფიზიკურად არასრულ-ფასოვანი ბავშვის უფლება იცხოვროს სრულფასოვნად და ღირსეულად იმ პირობებში, რომელიც მას გაუძლიერებს საკუთარი თავის რჩევასა და გაუადვილებს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიურ მონაწილეობას.

საქართველოს კანონით „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა სოციალური დაცვის შესახებ“ შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებს სახელმწიფო უქმნის აუცილებელ პირობებს განათლებისა და პროფესიული მომზადებისათვის. განათლების ორგანოები ჯანმრთელობისა და სოციალური უზრუნველყოფის ორგანოებითან ერთად ვალდებული არიან უზრუნველყონ

ამ კატეგორიის ბავშვების სკოლამდელი და სკოლის გარემო აღზრდა, რათა შეემნათ ხელსაყრელი შესაძლებლობები ჯეროვანი სარეაბილიტაციო დახმარების მისაღებად. აგრეთვე, ინვალიდთათვის საშუალო-სპეციალური და უმაღლესი განათლების მიღება რეაბილიტაციის ინდივიდუალური პროგრამის შესაბამისად.

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო ახორცილებს ახალი მეთოდოლოგიებისა და მიდგომების შემუშავებასა და დაწერვას, რაც ხელს უწყობს სისტემის გადაყვანას დემოკრატიული საზოგადოების მოთხოვნების შესაბამის ბაზაზე. თბილისის მასშტაბით ზოგად-საგანმანათლებლო სკოლებში ჩატარდა შეზღუდული შესაძლებლობების ბავშვების აღრიცხვა. ფუნქციონირებს ათი საპილოტო სკოლა, რომელშიც წარმატებულად მიმდინარეობს ინკლუზიური სწავლების პროცესი.

”თბილისი
თანასწორთა
ქალაქი”

მიზანი 3:

გენდერული

თანასწორობისა და ქალთა

უფლებამოსილების გაზრდა

ამოცანა 8: მერიისა და საკრებულოს სტრუქტურულ ერთეულებში გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა.

გენდერული თანასწორობისა და ქალთა უფლებამოსილების გაზრდა წარმოადგენს ათასწლეულის განვითარების მე-3 მიზანს, ხოლო ამოცანები მოიცავს მთლიანად საქართველოში, დასაქმების სფეროში გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფასა და პოლიტიკურ სფეროში და მმართველობის ყველა დონეზე ქალთა და მამაკაცთა მოღვაწეობის თანაბრად ხელმისაწვდომობას. თბილისისათვის ეს საკითხები მერიისა და საკრებულოს სტრუქტურულ ერთეულებში გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის ამოცანად გარდაიქმნა.

თბილისში გენდერული საკითხების მიგვარების აუცილებელი პირობა საყოველთაო გენდერული პოლიტიკის გატარებაა. საქართველოში ბოლო პერიოდში მომხდარმა ცვლილებებმა ხელი შეუწყობის მიზანისათვის გადაიქმნა.

გენდერული საკითხების სახელმწიფოებრივ დონეზე აყვანას, კერძოდ, შეიქმნა გენდერული თანასწორობის საკითხებზე მომუშავე სახელმწიფო ინსტიტუტები – გენდერული თანასწორობის საკონსულტაციო საბჭო საქართველოს პარლამენტში (საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის 2004 წლის 27 ოქტომბრის №105/3 ბრძანება) და გენდერული თანასწორობის საკითხთა სამთავრობო კომისია (საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 28 ივნისის №109 დადგენილება).

როგორც საპარლამენტო საბჭოს, ასევე სამთავრობო კომისიის შემადგენლობაში შედიან ხელისუფლებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. სამთავრობო კომისიას საქმიანობაში დახმარებას უწევს გენდერული თანასწორობის დარგში მომუშავე მრჩეველთა საბჭო.

გენდერული მაჩვენებლები თბილისში

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
საშუალო, პროფესიულ და უმაღლეს სასწავლებლებში გოგონების თანაფარდობა ვაჟებთან						
საშუალო/პროფესიული	2.0	1.5	1.8	2.3	2.1	2.3
უმაღლესი	1.0	0.9	0.9	1.0	0.9	1.1
15-დან 24 წლამდე ასაკის განვითარების ჯგუფში წერა-ეთხვის მცოდნე ქალთა თანაფარდობა მამაკაცებთან			1.1			
ქალთა და მამაკაცთა საშუალო ხელფასის შედარება			0.55	0.66	0.66	0.62
სკოლამდელ დაწესებულებათა რიცხვი	194	187	194	195		186

წყარო: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

დაქირავებულთა საშუალო თვიური ხელფასი (ლარი)

	სულ	ძალი	კაცი
საქმიანობის სახეების მიხედვით – სულ	302,9	217,6	348,8
სოფლის მეურნეობა, ნადირობა და მეტყევეობა	169,7	167,0	170,3
მრეწველობა – სულ	326,9	244,6	363,5
სამთომომპოვებელი მრეწველობა და კარიერების დამუშავება	432,5	405,1	437,5
გადამამუშავებელი მრეწველობა	253,9	180,3	292,6
ელექტროენერგია, გაზი და წყალმომარაგება	527,5	525,6	528,1
მშენებლობა	339,0	271,7	343,7
საბიურო და საცალო ვაჭრობა, ავტომობილურის, მოტოციკლურის, საყოფაცხოვრებო საქონლის და პირადი სარგებლობის რიცხვების რემონტი	222,1	186,4	247,8
სასტუმროები და რესტორნები	143,6	115,4	181,6
ტრანსპორტი, საწყობი და კავშირგაბმულობა	267,9	238,7	277,4
საფინანსო შუამავლობა	1146,8	1131,3	1164,1
ოპერაციები უძრავი ქონებით, იჯარა და კომერციული საქმიანობა	228,9	161,2	278,7
სახელმწიფოს მართვა და თავდაცვა, სავალდებულო სოციალური დაზღვევა	433,1	378,9	448,1
განათლება	168,8	151,0	199,2
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური მომსახურება	136,6	119,8	193,8
სხვა კომუნალური, სოციალური და პერსონალური მომსახურება	165,5	148,9	184,6

წყარო: საქართველოს კუნიკიური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

როგორც საპარლამენტო საბჭოს, ასევე სამთავრობო კომისიის შემადგენლობაში შედიან ხელისუფლებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. სამთავრობო კომისიას საქმიანობაში დახმარებას უწევს გენდერული თანასწორობის დარგში მომუშავე მრჩეველთა საბჭო.

გენდერული თანასწორობის საპარლამენტო საკონსულტაციო საბჭოსა და გენდერული თანასწორობის საკითხთა სამთავრობო კომისიის წარმომადგენელთაგან შექმნილმა ერთობლივმა ჯგუფმა (ჯგუფის მუშაობაში მონაწილეობას იღებდნენ კომისიისა და საბჭოს წევრები

როგორც სამთავრობო, ისე არასამთავრობო სექტორიდან) შეიმუშავე გენდერული თანასწორობის სახელმწიფო სტრატეგია.

სტრატეგია შედგება სამი დოკუმენტისაგან: გენდერული თანასწორობის სახელმწიფო კონცეფცია, გენდერული თანასწორობის სამთავრობო სამოქმედო გეგმა და გენდერული თანასწორობის ინსტიტუციური მოდელის რეკომენდაციათა პროექტი. სტრატეგიის შემუშავებაში ჯგუფს დახმარება აღმოუჩინა გაეროს განვითარების პროგრამამ, გაეროს მოსახლეობის ფონდმა და გაეროს განვითარების ფონდმა ქალთათვის.

თბილისა და საქართველოს სხვა რეგიონებში ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებში არჩეულთა გენდერული ბალანსი (2005 წლის 1 ივნისის მდგომარეობით)

რეგიონი	რაოდენობა		პრცენტი	
	ქალი	კაცი	ქალი	კაცი
საქართველო, სულ	688	5015	12,1	87,9
გათ მორის				
ქ. თბილისი	5	44	10,2	89,8
აზარის ა. რ.	105	749	12,3	87,7
აზეაზეთის ა. ღ.	3	12	20,0	80,0
კახეთი	91	572	13,7	86,3
მცხეთა-მთიანეთი	42	266	13,6	86,4
ქვემო ქართლი	46	608	7,0	93,0
შიდა ქართლი	55	342	13,9	86,1
სამცხე-ჯავახეთი	37	403	8,4	91,6
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	42	263	13,8	86,2
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	100	664	13,1	86,9
გურია	42	301	13,0	87,0
იმერეთი	117	791	12,9	87,1

წყარო: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი, „ქალი და კაცი საქართველოში“.

3 ენდერული თანასწორობის სახელმწიფო კონცეფცია უკვე მიიღო საქართველოს პარლამენტმა. გენდერული თანასწორობის სამთავრობო სამოქმედო გეგმისა და ინსტიტუციური მოდელის რეკომენდაციათა პროექტის განხილვა ამჟამად მიმდინარეობს სამინისტროებში, რის შემდეგაც იგეგმება საქართველოს მთავრობისათვის გეგმის დასამტკიცებლად წარდგენა.

სტრატეგია მზნად ისახავს ქალთა და მამა-კაცთა შორის თანაბარი უფლებების და შესაძლებლობების უზრუნველყოფას, მათ ეფექტურ გამოყენებას, გენდერული თანასწორობის პრინციპის გატარებას სახელმწიფო პოლიტიკის ყველა

სფეროში. სტრატეგიაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია გენდერული თანასწორობის პრინციპის გათვალისწინებას ადგილობრივ დონეზე.

გენდერულ საკითხებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ლოკალურ დონეზე, რამდენადაც სწორედ ადგილობრივ ხელისუფლებას აქვს უშუალო შეხება მოსახლეობის ფართო ფენებთან. ათასწლეულის განვითარების მიზნების მე-8 ამოცანის (პოლიტიკურ სფეროში და მმართველობის ყველა დონეზე მოღვაწეობის თანაბარად მისამართობის უზრუნველყოფა) ერთ-ერთ ინდიკატორს სწორედ ადგილობრივ თვითმმართველობის ორგანოებში დაკავებულ ქალთა წილი წარმოადგენს.

**გენდერული ბალანსი მერიის სტრუქტურულ ერთეულებში და საკრებულოს აპარატში
(2006 წლის 25 მაისის მდგომარეობით)**

სტრუქტურული ერთეული	რაოდენობა		პრცენტი	
	ქალი	კაცი	ქალი	კაცი
ქალაქ თბილისის საკრებულოსა და მერიის სტრუქტურები, სულ	474	513	48,0	52,0
მათ შორის				
ქ. თბილისის საკრებულოს აპარატი	39	15	72,2	27,8
მერიის ადმინისტრაცია	66	40	62,2	37,8
საფინანსო საქალაქო სამსახური	44	25	63,8	36,2
ეკონომიკური პოლიტიკის საქალაქო სამსახური	9	11	45,0	55,0
კანონიერების დაცვის გენერალური ინსპექცია	6	23	20,7	79,3
ადგილობრივი ქონების მართვის საქალაქო სამსახური	19	18	51,4	48,6
განათლებისა და კულტურის საქალაქო სამსახური	26	13	66,7	33,3
ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა საქალაქო სამსახური	50	21	70,4	29,6
სპორტის საქალაქო სამსახური	8	14	36,4	63,6
ზედამხედველობის საქალაქო სამსახური	39	78	33,3	66,7
ურბანული დაგეგმარების საქალაქო სამსახური	29	38	43,3	56,7
თბილისის კორპუსი	9	13	40,9	59,1
მუნიციპალური შესყიდვების საქალაქო სამსახური	6	12	33,3	66,7
კეთილმოწყობის საქალაქო სამსახური	23	63	26,7	73,3
ტრანსპორტის საქალაქო სამსახური	12	25	32,4	67,6
გლდანი-ნაძალადევის გამგეობა	13	23	36,1	63,9
დიდუბე-ჩუღურეთის გამგეობა	17	19	47,2	52,8
ვაკე-საბურთალოს გამგეობა	29	7	80,5	19,5
მთაწმინდა-კრწანისის გამგეობა	14	21	40,0	60,0
ისანი-სამგორის გამგეობა	9	27	25,0	75,0
დაბა წყნეთის გამგეობა	7	7	50,0	50,0

ნუარო: ქ. თბილისის მერიის კადრების სამსახური, თბილისის რაიონული გამგეობები.

Gხრილი ნათლად აჩვენებს, რომ რეგიონების მიხედვით თვითმმართველობის ორგანოებში ქალების წილობრივი მონაწილეობის მხრივ დედაქალაქს ბოლოდან მესამე ადგილი უკავია (10.2%) და მას მხოლოდ ქვემო ქართლისა (7%) და სამცხე-ჯავახეთის (8.4%) რეგიონები ჩამორჩება.

რაც შეეხება გენდერულ ბალანსს ქ. თბილისის მერიის სტრუქტურულ სამსახურებსა და საკრებულოს აპარატში, ქალების რაოდენობა მხოლოდ 4%-ით ჩამორჩება კაცების ნარმომადგენლობას. თუმცა, ამ მხრივ უფრო საინტერესოა ხელმძღვანელ თანამდებობებზე მოღვაწე ქალთა რაოდენობა. 2006 წლისათვის მერიის საქალაქო სამსახურებში შემდეგი მდგომარეობა აღინიშნებოდა: ქალებს უკავათ საქალაქო სამსახურების სხვადასხვა განყოფილებების უფროსის თანამდებობათა 28.3%, სამსახურის უფროსების მოადგილის თანამდებობათა - 19.2%, სამსახურის უფროსის თანამდებობათა - 7.6%. რაც შეეხება თბილისის რაიონულ გამგეობებს, აქ ქალებს უკავათ აპარატის უფროსის ორი, გამგებლის მოადგილის სამი, განყოფილების უფროსის ერთი და არც ერთი რაიონის გამგებლის თანმდებობა.

“თბილისი
ჯანმრთელი
ქალაქი”

მიზანი 4:

პავონია

სიკვდილიანობის

შემცირება

ავტოთა სიკვდილიანობის შემცირება
ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული
ათასწლეულის განვითარების მიზნების
რიგით პირველი მიზანია. ამ მიზნის
ფარგლებში საქართველომ ამოცანად დაისახა 2015
წლამდე ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვთა
სიკვდილიანობის 2000 წლითან შედარებით ორი
მესამედით შემცირება. ალნიშნული ამოცანა
თბილისისთვისაც რჩება უცვლელი, თუმცა ათვლის
წერტილად აღებულია 2005 წელი.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და
სოციალური დაცვის სამინისტროს მონაცემებით,
თბილისში 2005 წელს დაიბადა 19464 ცოცხლადშო-
ბილი (17.99 – 1000 მოსახლეზე, რაც აღმატება
შესაბამის მაჩვენებელს საქართველოსათვის —
10.76). ქვეყნაში არსებულ მდგომარეობასთან
შედარებით, სადაც 2000 წლიდან მოყოლებული იყო
გარკვეული ჩავარდნები, თბილისში ეს მაჩვენებელი
ზრდის ტენდენციით ხასიათდება.

არსანიშნავია, რომ ხუთ წლამდე ასაკის ბავ-
შვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელში დომინი-
რებს ერთ წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობა.
ჩვილ ბავშვთა გარდაცვალების მაღალი
მაჩვენებელი კი ძირითადად ნეონატალურ, მათ
შორის, ადრეულ ნეონატალურ სიკვდილიან-
ბაზე მოდის, ეს ფაქტი კიდევ ერთხელ ადას-
ტურებს სამშობიარო სახლებისა და ბავშვთა
საავადმყოფების საკადრო და მატერიალურ-
ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესების, ორსულთა
ანტენატალური მეთვალყურეობის სრულყოფის
აუცილებლობას. ადრეული ნეონატალური
სიკვდილიანობის მაღალი მაჩვენებელი მეტყვე-
ლებს იმაზე, რომ ახალშობილები, რომლებიც
ავადმყოფი დაიბადნენ ან დაავადდნენ 0-6 დღის
ასაკში, ყოველთვის ვერ იღებდნენ სპეციალიზე-
ბულ, საკმაოდ ძვირადირებულ დახმარებას.

ამავდროულად უნდა აღინიშნოს, რომ ერთ
წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი

ბავშვთა სიკვდილიანობა თბილისში (1000 ცოცხალშობილზე)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ხუთ წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი			35,7	32,1	28,0	28,7
ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი	38,6	33,6	32,6	28,8	24,7	26,5
ადრეული ნეონატალური სიკვდილიანობის მაჩვენებელი (დაბადებიდან 0-6 დღე)	19,1	16,0	22,7	18,6	15,9	17,6
გვიანი ნეონატალური სიკვდილიანობის მაჩვენებელი (დაბადებიდან 7-28 დღე)	3,34	8,78	6,8	9,51	6,5	5,2

წყარო: შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

წლების მანძილზე შემცირების ტენდენციით ხასიათდება. ამ მხრივ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ქვეყანაში ორსულთა, მშობიარეთა, მელოგინეთა და ახალშობილთა რეფერალური სისტემის ამოქმედებამ და გარდაცვალების ყველა შემთხვევის საექსპერტო შესწავლამ. ამ მიმართულებით განხული მუშაობის შედევად გაუმჯობესდა ახალშობილთა სამედიცინო დახმარების მდგომარეობა, მოწესრიგდა მძიმე ახალშობილთა ჰოსპიტალიზაციის საკითხი და გარდაცვალების შემთხვევათა რეგისტრაციის საქმე.

შექმნილი მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით ქვეყანაში მოქმედებს უსაფრთხო დედობისა და 0-3 წლამდე ბავშვთა ამბულატორიული და სტაციონარული სამედიცინო დახმარების სახელმწიფო პროგრამები, მაღალი რისკის ახალშობილთა სამედიცინო დახმარების რეფერალური სისტემა. ამასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია თბილისში გახსნილი თანამედროვე სტანდარტების პერიატალური ცენტრი, რომელიც აღჭურვილია უახლესი აპარატურით და დაკომპლექტებულია მაღალი კვალიფიკაციის მქონე სამედიცინო კადრებით, რაც ხელს უწყობს პაციენტთა დროულ ჰოსპიტალიზაციასა და კვალიფიციური დახმარების განხვას. არანაკლებ მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ მიმდინარეობს

რეფერალური სისტემის სამსახურებში ჩართული სამედიცინო კადრების უწყვეტი განათლების პროგრამები.

სოციალურ-ეკონომიკური სიძნელეების გამო ჯერ კიდევ მაღალია მკვდარშობადობის მაჩვენებელი, რომელიც განპირობებულია, ერთი მხრივ, ქალთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესებითა და პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის სისტემაში დასაქმებული სამედიცინო პერსონალის მოუქნელი მუშაობით, ხოლო მეორე მხრივ – ქალთა სამედიცინო პროფილაქტიკური განათლების დაბალი დონით (ქალთა შრომის, დასკვნების, საყოფაცხოვრებო პირობების მოუწესრიგებლობით) და ორსულობის პერიოდში სამედიცინო მეთვალყურეობის აუცილებლობის უგულვებელყოფით.

ამედიცინო დაწესებულებების ინფორმაციაზე დაყრდნობით, 2000-2005 პერიოდში თბილისში აღინიშნებოდა მკვდარშობადობის მაჩვენებლის 1.4%-იანი უმნიშვნელო შემცირება: 1000 დაბადებულზე – 23.73-დან 17.86-მდე.

ზოგადად უნდა ითქვას, რომ ქვეყანაში ბავშვთა სიკვდილიანობის ოფიციალურად რეგისტრირებული მაჩვენებელი მაღალია ყოფილი სსრკ-ის სხვა რესპუბლიკებთან შედარებით და მნიშვნელოვნად აჭარბებს ევროკავშირის სამუალო მაჩვენებელს.

“თბილისი
ჯანმრთელი
ქალაქი”

მიზანი 5:

დედათა

ჯანმრთელობის

გაუმჯობესება

ამოცანა 10: 2005-2015 წ.წ. პერიოდში დედათა სიკვდილიანობის მაჩვენებლის შემცირება

ეს მიზანი წინა მიზნის ლოგიკურ გაგრძელებას და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის მინიჭებულოვან კომპონენტს წარმოადგენს. საქართველომ არსებული რთული დემოგრაფიული სტუდიის ფონზე უმნიშვნელოვანესია დედათა ჯანმრთელობის გაუმჯობესება და სიკვდილიანობის შემცირება.

თბილისში 2005 წელს ჩატარდა 3718 საკეისრო კვეთის ოპერაცია, რაც 1000 ცოცხალმობილზე 191,02-ს შეადგენს (მომბიარობათა საერთო რაოდენობის 19.2%). წინა წელთან შედარებით, როდესაც 1000 ცოცხალმობილზე საკეისრო კვეთის მაჩვენებელმა 162,98 შეადგინა, აღინიშნა 23.2%-იანი ზრდა. უფრო სანგრძლივ პერიოდს თუ ავიღებთ, კერძოდ – 2001-2005 წლებს, დროის ეს მონაკვეთი ამ მაჩვენებლის 105%-იანი ზრდით გამოირჩეოდა. ანალოგიური ტენდენცია დაფიქსირდა ქვეყნის დონზე, სადაც საკეისრო კვეთის რაოდენობა 90.4%-ით გაიზარდა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2001-2005 წ.წ. პერიოდში თბილისში მასშტაბით იზრდება საკეისრო კვეთის ოპერაციების ხელითი წილიც მშობიარობათა საერთო რაოდენობაში.

რაც შეეხება ორსულობის, მშობიარობის და აპორტის გართულებებან დაკავშირებულ დედათა სიკვდილიანობას, იგი წარმოადგენს თავისებურ ინდიკატორს, რომელიც ასახავს არა მარტო ორსულთა ჯანმრთელობის მდგომარეობას, არამედ ქალთა ავადობას, ორსულთა მეთვალყურეობისა და ზოგადად, სამეანო დახმარების დონეს, ექიმთა კვალიფიკაციას.

ზემოთ მოყვანილი ცხრილი ცხადყოფს, რომ თბილისში 2005 წელს მშობიარობის დროს დაღულ ქალთა რიცხვი 7-ით წაკლებია წინა

წლის მაჩვენებელზე. რაც შეეხება 2001-2005 წლების პერიოდს, აღნიშნული მაჩვენებლის ტენდენცია არამდგრადობით გამოირჩეოდა და პირველ ნახევარში ზრდით სასიათდებოდა. ანალოგიური ტენდენცია შეიმჩნევა ქვეყნის დონეზეც, სადაც დედათა სიკვდილიანობის შედარებით მნიშვნელოვანი შემცირება დაფიქსირდა.

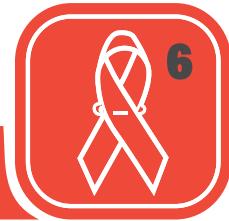
ისევე როგორც საქართველოს მასშტაბით, თბილისის კონტექსტშიც ორსულობის, მშობიარობისა და ლოგონობის ხანის გართულებების გამომწვევი დავადებები მონაცემთა ანალიზის საფუძველზე ძირითადად შემდეგნაირად წაწილდება: პირველ ადგილზეა ანგმია, ფარდ-სასქესო სისტემის დავადებები, შაქრიანი დიაბეტი, მშობიარობამდე სისლდენა. როგორც სტატისტიკა ცხადყოფს, რეპროდუქციული სისტემის ონკოლოგიური დავადებები მძღალ სიკვდილიანობას იწვევს ქალებმ. ძუძუს, საშვილოსნოს ყელის, საკვერცხებისა და საშვილოსნოს ყელის კბო სიკვდილიანობის ყველაზე ხმირ მიზეზებად გვევლინება. ამიტომ ონკოლოგიური დავადებების პრევენცია და ადრეული დაგნოსტიკა თბილისის მუნიციპალიტეტების შესაბამისი სამსახურისათვოს ერთ-ერთ პრიორიტეტად დაისახა. 2006 წელს თბილისის მუნიციპალიტეტებისა და გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) საქართველოს ოფისის ერთბლივი დაფინანსებით ხორციელდება ქ. თბილისის მოსახლეობაში ონკოლოგიური დავადებების ადრეული გამოვლინებისა და მკურნალობის (პრევენციის) პროგრამა.

დედათა სიკვდილიანობა ქ. თბილისში (100000 ცოცხალმობილზე)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
მშობიარეთა სიკვდილიანობის დონე	-	63,13	48,93	70,85	64,83	25,69
კვალიფიციური მედცერსონალის მიერ მიღებულ შემობიარობათა წილი, პროცენტი	100	100	100	100	100	100

წყარო: შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

“თბილისი
ჯანმრთელი
ქალაქი”

მიზანი 6:

აივ/შიღსთან,

მალარიასა და სხვა

დაავადებებთან პრეობრი

ამოცანა 11: აივ/შიღსის გავრცელების შეჩერება და უკუაროცხესის დაწყება 2015 წლისათვის.

ამოცანა 12: ძირითადი ინფექციური დაავადებების გავრცელების შეჩერება და უკუაროცხესის დაწყება 2015 წლისათვის.

მიუხედავად ქვეყნის მასშტაბით აივ/შიღსის მაჩვენებლების ზრდისა, საქართველო კვლავ მიეკუთვნება აივ/შიღსის დაბალი გავრცელების ქვეყნების რიცხვს. შიდსას საბედნიეროდ ჯერჯერობით არ უკავია მნიშვნელოვნი ადგილი ქვეყნის მოსახლეობის ავადობისა და სიკვდილიაზობის სტრუქტურაში. თუმცა, იმის გათვალისწინებით, რომ არსებობს ისეთი მნიშვნელოვანი რისკ-ფაქტორები, როგორიცაა ინტრაკენური ნარკომანიის და აივ/შიღსის გადაცემის მაღალი რისკის ქცევების გავრცელების დონე, საქართველოში და შესაბამისად, დედაქალაქში არსებობს აივ/შიღსის ეპიდემიის სწრაფი განვითარების საფრთხე.

2005 წელს ქვეყანაში რეგისტრირებული იყო 671 შემთხვევა, რაც წინა წლის მაჩვენებელს 32.1%-ით, ხოლო 2000 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 338.5%-ით აღემატება.

აივ პოზიტიურ პაციენტთა შორის მაღალია ინტრაკენური ნარკომანების წილი, რის გამოც ამ სამინელ სენტან ბრძოლა და მისი ლოკალიზაცია გადაუდებელ ამოცანას ნარმოადგენს. გასულ წლებთან შედარებით ნარკოტიკების მომხმარებელთა რაოდენობა ორჯერ გაიზარდა. ნარკოლოგის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ცნობით, 2005 წლის განმავლობაში სამკურნალო დაწესებულებებში მკურნალობის კურსს გადიოდა 603 ადამიანი.

აივ/შიღსი, მაღარია, ტუბერკულოზი ქ. თბილისში

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
აივ ინსიდენტობა (ახალი შემთხვევები, ოფიციალური)	79	93	98	38	58	
მაღარიის გავრცელების ახალი შემთხვევების რაოდენობა	6	13	7	7	4	2
მაღარიით ავადობა / 100000	0.52	1.16	0.49	0.49	0.37	0.20
ტუბერკულოზით სიკვდილობა (აბსოლუტური მაჩვ.)	24	12	14	34	33	
ტუბერკულოზის გაგრცელების დონე (ახალი შემთხვევები)	1154	892	1634	1324	1058	1102
B ჰეპატიტის ახალი შემთხვევების რაოდენობა	160	173	155	114	117	263
B ჰეპატიტის ავადობა /100000	13.9	15.5	14.3	10.6	10.8	24.3

წყარო: საქართველოს მრიმის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო.

ექსპერტთა შეფასებით, საქართველოში დღეს დაახლოებით 200 ათასი მომხმარებელია, მათ შორის 80 ათასი ინტრავენური ნარკომანია.

აღსანიშნავია, რომ 2005 წელს ნარკოტიკების მომხმარებელთა კონტროლი და გადამოწმება იუსტიციის სამინისტროს კომპეტენციაში გადავიდა. ჯერჯერობით უცნობია წლის შეჯერებული მაჩვნენებლები.

2004 წლის მონაცემებით, საქართველოში ოფიციალურად რეგისტრირებული იყო 24 ათასი ნარკოტიკის მომხმარებელი და ნარკოტიკზე დამოკიდებული პირი. ძირითადი მომხმარებლების ასაკი 25-35 წლებს შორის მერყეობს. ექსპერტთა ინფორმაციით, სკოლის მოსწავლეთა დაახლოებით 30%-ს გასინჯული აქვს მსუბუქი ნარკოტიკები.

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში (ლაგოდების, სიღნაღის, დედოფლისწყაროს, გარდაბნის, ლანჩხუთისა და სხვა) მაღლარიული კერების აღმოცენების შედეგად ნინა პლანზე ნამოიწია ქ. თბილისში მაღარიის გავრცელების პრობლემამ. განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს აგრეთვე ე.ნ. მაღარიული ქვეყნები

დან ჩამოსული პირების მიგრაციული პროცესი (სასწავლებლად, სამუშაოდ, ტურისტულად და სხვადასხვა მიზნით), რომელთაგან დაავადების გავრცელება ადგილობრივ მოსახლეობაში მოსალოდნებლია კოლოს მეშვეობით. ამ მიზნით აუცილებელია როგორც დავადებული, ისე პარაზიტმატარებელი პირების დროული გამოვლინება — მკურნალობა და კოლოს სანინააღმდეგო ღონისძიებათა გატარება. აღნიშნული საკითხების მოგვარება ხორციელდება პარაზიტულ დაავადებათა კომპლექსური პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა პროგრამა.

იგივე პროგრამა ითვალისწინებს ვისცერული ლეიშმიანიზმის ნინააღმდეგ ღონისძიებების გატარებას და მის ლიკვიდაციას ან მინიმუმამდე დაყვანას. უკანასკნელ წლებში ქ. თბილისში პროგრესულად მატულობს ბავშვთა ასაკის ტროპიკული დაავადება ვ/ლეიშმიანიზმი, რომელიც ქვეყანაში აღრიცხული შემთხვევების 2/3-ს შეადგენს. დაავადების გავრცელებამ მდ. მტკვრის მარჯვენა სანაპიროს რაიონებიდან მარცხენა სანაპიროს რაიონებიც მოიცვა.

ვ/ლეიშმანიოზით ყოველწლიურად ავადდება მოზრდილი ასაკის მოსახლეობაც. დაავადებების გაურცელებას განაპირობებს ქალაქში დაავადებული მანანნალა ცხოველებისა და მღრნელების, გადამტანი მწერების არსებობა. მანანნალა ცხოველებს უკავშირდება აგრეთვე ცოფის ფაქტები, რომელთა რაოდენობამაც იმატა.

მე-6, ისევე როგორც მე-4 და მე-5 მიზნებთან შესაბამისობაშია გადამდებ დაავადებათა კერძები ეპიდემიოლოგიური კვლევის, დეზდამუშავების, ლაბორატორიული კვლევისა და პრევენციული ღონისძიებების პროგრამა. იგი ითვალისწინებს დედაქალაქში ეპადისტურაციის გაუმჯობესებას, ინფექციური დაავადებების ელიმინაციას³ და ერადიკაციას⁴, პროფილაქტიკური აცრებით მოცვის მაჩვენებლების გაუმჯობესებას და გადამდები და არაგადამდები დაავადებების ფორულ გამოვლენას ლაბორატორიული კვლევის მეთოდების გამოყენებით.

ინფექციურ, არაინფექციურ და პარაზიტულ დაავადებათა შემცირებისა და ლიკვიდაციის მიზნით ყოველწლიურად ტარდება დიაგნოსტიკური და პროფილაქტიკური გამოკვლევები ე.ნ. რისკის ჯგუფის კონტინგენტში (სკოლამდელი ბავშვთა დაწესებულებები, სკოლები, დაუზურული ტიპის ბავშვთა დაწესებულებები, ლტოლვილები). ინფექციის წყაროს დადგენის მიზნით ნარმოებს ეპიდერებთან კონტაქტში მყოფი პირების ბაქტერიოლოგიური და პარაზიტოლოგიური გამოკვლევები, დადებითი პასუხის შემთხვევაში ტარდება შესაბამისი პროფილაქტიკური ღონისძიებები.

3 აერწვეთოვანი ინფექციებიდან განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა დიფტერიისა და მენინგოკოური ინფექციის სანინაალმდეგი ღონისხიერებების დროულ და ხარისხიან გატარებას (ნელინადში ორჯერ — I და IV კვარტლებში). რისკის ჯგუფის კონტინგენტში ნაწლავთა ჯგუფის ინფექციებზე გამოკვლევები ტარდება სეზონურად (ძირითადად II და III კვარტლებში).

დედაქალაქის მოსახლეობაში, განსაკუთრებით ბავშვებში, ადგილი აქვს ნაწლავთა ზოგი პარაზიტოზის მატებას. ამ მხრივ საყურადღებოა ენტერობიტიოზისა და ლამბლიოზის მატება, რის გამოც აუცილებელია ბავშვთა ორგანიზებულ კოლექტივებში პროფილაქტიკური გამოკვლევა.

გათვალისწინებულია აგრეთვე ტუბერკულიოზის იმუნოფერმენტული დიაგნოსტიკა. ზოგადად აღსანიშნავია 2005 წელს ტუბერკულიოზის ახალი შემთხვევების 4.1%-ით ზრდა.

ქვეყნის სხვა რეგიონებთან შედარებით, თბილისში ტუბერკულოზის ახალი შემთხვევების რაოდენობა ოდნავ მეტია. ჰოსპიტალების და კლინიკების დიაგნოსტიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება საშუალებას იძლევა დაავადების ადრეულ სტადიაზე ეფექტური მედიკამენტოზური მკურნალობისა. ეს ძირითადად განპირობებულია DOT-ის სტრატეგიის განხორციელებით. აღსანიშნავია, რომ DOT-ის ფარგლებში თბილისის მასშტაბით სხვადასხვა პოლიკლინიკაში შეიქმნა ე.ნ. 14 DOT-ნერტილი, რითაც უზრუნველყოფილია ტერიტორიული ხელმისაწვდომობა უშუალო მეთვალყურეობის ქვეშ ნამლების მისაღებად.

უკანასკნელ პერიოდში მოსახლეობისათვის აქტუალური პრობლემა პეპატიტი, მწვავე და ქრონიკული მმდინარეობით. აქედან გამომდინარე, პროგრამა ითვალისწინებს ორსულ ქალთა გამოკვლევებს B, C ჰეპატიტზე, მოზარდთა გამოკვლევას A ჰეპატიტზე.

ბოლო ნლებში მოიმატა იოდდეფიციტმა და მისით გამოწვეულმა დაავადებებმა. იოდდეფიციტი მძიმე შედეგებს ინვევს ახალშობილებში და პროფილაქტიკის მიზნით მიზანშენილია ორსულობის პერიოდში სისხლის გამოკვლევა თირიდულ ჰორმონებზე, იოდის შემცველობის განსაზღვრა მოზარდებსა და ორსულებში.

ქ. თბილისის მერიის მიმდინარე პროგრამებიდან აგრეთვე აღსანიშნავია ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაციის პროგრამა, რომლის ძირითადი მიზანი ახალგაზრდებს შორის ნარკომანიის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებების გატარება ნარკომადგენს. გამოკვლევებმა ცხადყო, რომ ცხოვრების არაჯანსაღი წესი ერთგვარ მანკიერ წრეს ნარმოადგენს, ანუ ახალგაზრდა იყენებს ნარკოტიკებს/თაბაქოს და იმყოფება რა მათი ზემოქმედების ქვეშ, ცხოვრობს არააქტიურად და იკვებება არასწორად. დაუსაქმებლობა და „უმოძრაობა“ ახალგაზრდობას დამოკიდებულს ხდის თამაბაქოსა თუ ნარკოტიკზე.

კიდევ ერთხელ ხაზი უნდა გაესვას საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერას, რომლის წყალობითაც საქართველოში კარგად არის განვითარებული აივ/შიდსის, ტუბერკულოზისა და მაღარიის პრევენციითა და მკურნალობით დაკავებული სამთავრობო სტრუქტურების, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციის პარტნიორობის საკონრადინაციო მექანიზმი; მიმდინარეობს აივ/შიდსის ნინააღმდეგ ეროვნული სტრატეგიული სამოქმედო გეგმის განხორციელება; გრძელდება DOTS-ის პროგრამა და ა.შ.

3 ელიმინიცა — დაავადების აღმოფხვრა, როცა ჯერ კიდევ გრძელდება დაავადების საწინააღმდეგო ღონისძიებები.

4 ერადიკაცია — დაავადების აღმოფხვრა, როცა დაავადების საწინააღმდეგო ღონისძიებები აღადარ ხორციელდება.

”თბილისი
მნვანე
ქალაქი”

მიზანი 7:

მდგრადი გარემოს

უზრუნველყოფა

ამოცანა 13: მდგრადი განვითარების პრინციპების ინტეგრირება ქალაქის პოლიტიკასა და პროგრამებში (ატმოსფერული ჰაერის დაპირწერების შეჩერება, მყარი ნარჩენების ეფექტური მართვა, ურბანული გარემოს გაუმჯობესება).

ამოცანა 14: ქალაქის მთავრი მოსახლეობისთვის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო ცყლის სტაბილური მიზოდების უზრუნველყოფა.

ამოცანა 15: კერძო სექტორთან მშობლობით თანამშრომლობით საგინაო ფონდის განვითარება.

საქართველოსათვის ეს მიზანი მოიცავს მდგრადი განვითარების პრინციპების ინტეგრირებას ქვეყნის პოლიტიკასა და პროგრამებში, ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო სასმელი წყლის მიწოდების მხრივ არსებული მდგომარეობის მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას და საბინაო სექტორის საერთაშორისო მოთხოვნებთან ჰარმონიზაციას. იქიდან გამომდინარე, რომ ყველა ჩამოთვლილი პრობლემა მეტაპლებად აქტუალურია საქართველოს დედაქალაქისათვის, აღნიშნული მიზნის ფარგლებში თბილისის ამოცანებიც ძირითადად უცვლელი რჩება, თუმცა

მათი შინაარსი უფრო ამბიციურია. ეს პირველ რიგში გამომდინარეობს თბილისის – ქვეყნის დედაქალაქის სტატუსდან გამომდინარე და შესაბამისად, ქვეყნის სხვა რეგიონებთან შედარებით ინფრასტრუქტურის განვითარების უფრო მაღალი დონით. ზემოთ განსაზღვრული ამოცანების იდენტიფიცირებას წინ უსწრებდა არსებული მდგომარეობის სიტუაციური ანალიზი, რომლის საფუძველზე გამოიკვეთა ზოგადი ტენციენციები და ის პრობლემატური სფეროები, რომლებიც განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს როგორც მოკლევადიან, ისე გრძელვადიან პერსპექტივაში.

ქ. თბილისში ეკოლოგიური მდგომარეობის მაჩვენებლები

სტაციონარული წყაროებიდან	2000	2001	2002	2003	2004	2005
(საარმოებიდან) გაფრქვეული ნახშირორჟანგი (ტონა)	7,128	9,323	10,556	11,887	9,296	19,873
სტაციონარული წყაროებიდან (საარმოებიდან) ატმოსფეროში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების რაოდენობა (ტონა)	594	1,085	390	375	401	2,944
იმ მისახლეობის წილი, რომელსაც სტაბილურად მიუწვდება ხელო ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო სასმელ წყალზე (პროცენტი)	100	100	100	100	100	100

წყარო: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი.

ეკოლოგიური მდგრადართვა

გამოიკვეთა რამდენიმე პრობლემატური სფერო, რომელიც მოითხოვს ყურადღების გამახვილებას როგორც ადგილობრივი, ისე ცენტრალური ხელისუფლების მხრიდან. ეს სფეროებია: ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება, მყარი წარჩენების მართვა და ნაგავსაყრელების მდგომარეობა, წყლის რესურსების, კერძოდ, მდ. მტკვრის დაბინძურება.

ქ. თბილისში ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების ძრითად წყაროებს წარმოადგენს ავტოსატრანსპორტო და სამრეწველო ობიექტები. მნიშვნელოვანი წილი ავტოტრანსპორტზე მოისა. „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის და მის საფუძვლზე მიღებული ნორმატიული აქტების თანახმად, მრეწველობის სექტორში ყოველწლიურად წარმოებს ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების რეგულირებას დაევამდებარებული სტაციონარული ობიექტების ინვენტარიზაცია და იდენტიფიცირება, ამ ობიექტებიდან გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა სახელმწიფო აღრიცხვა და შემდგომი მათი რეგულირება (გაფრქვევების შეზღუდვა). დღევანდელი მდგომარეობით, თბილისში გაფრქვევების რეგულირებას უკვე დაქვემდებარებულია 100-მდე ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული ობიექტი.

2004 წლის მონაცემებით თბილისში არის 24 საწარმო, საიდანაც ხდება დამაბინძურებელი ნივთიერებების გაფრქვევა. სულ არსებული 316 გაფრქვევის წყაროდან 310 ორგანიზებულია, ხოლო გამწმენდი ნაგებობებით აღჭურვილი – 210. ამ პერიოდში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების ჯამური რაოდენობა არ აღემატებოდა წლის გამავლობაში დაწესებულ ლიმიტს. თუმცა, სტატიტიკა მონმობს, რომ ეს არ ის განპირობებული გამწმენდი ტექნოლოგიების არსებობით — პროცენტულად ძალიან დაბალია მავნე ნივთიერებათა დაჭერა გამოყოფილ მავნე ნივთიერებებთან შედარებით. აქვე აღსანიშნავია, რომ მავნე გაფრქვეულ ნივთიერებებში ძირითადი წილი, დაახლოებით 97%, მოდის აირად და თხევად ნივთიერებებზე, ხოლო დაანარჩენი — მყარ ნივთიერებებზე. გამწმენდ ნაგებობებში კი ძირითადად სწორედ მყარი ნივთიერებების დაჭერა ხდება.

რაც შეეხება აუტოტრანსპორტს, მისგან გამოფრქვეულ მავნე

ნივთიერებათა მოცულობა მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული, რომელთაგან აღსანიშნავია: სატრანსპორტო საშუალებათა რაოდენობა, ასაკი და ტექნიკური მდგომარეობა; საწვავის ხარისხი; ავტომაგისტრალის გამტარუნარიანობა და ტექნიკური მდგომარეობა; მოძრაობის ორგანიზაცია; საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სისტემის მდგომარეობა და მის მნიშვნელობა/წილი გადაყვანა-გადაზიდვების საერთო მოცულობაში; მძლოლებისა და ფეხით მოსიარულეთა ცნობიერების დონე და ა.შ.

მონიტორინგისა და პროგნოზირების ცენტრის ინფორმაციით, დღესდღობით თბილისში მსაშტაბით დაკვირვება ხორციელდება მხოლოდ ნახშირუნვებზე (CO), რომლის კონცენტრაციაც ჰაერში საშუალოდ ორჯერ აღემატება დადგნილ ნორმებს. ძრითად ხელშემწელ ფაქტორებს წარმოადგენს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის დამდგენი თანამედროვე საზომ-საკონტროლო აპარატურის არარსებობა, დაკვირვების სადგურების არასაკმარისი რაოდენობა და არასაბარბიელო მდგომარეობა, ტრანსპორტის გამონაბოლებების და საწვავის ხარისხის კონცენტრაციის სისტემის უქონლობა, აღნიშნულ სფეროში კვალიფიციური კადრების სიმცირე.

სტაციონალური წყაროებიდან დამაბინძურებელი ნივთიერებების ატმოსფერული გაფრქვევა და მათი უტილიზება (ტრნა, 2004 წლის მდგომარეობით)

	გამოყოფილი ნივთიერების რაოდენობა	აქტები	
		გამწმენდ ნაგებობაში მოცემილი	ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული
გლანი-ნაკალადევი	2.423	-	2.423
დილუპ-ჩულურითი	27.753	5.000	0.412
მთაცმინდა-პრნანისი	2707.676	18.310	2701.676
ვაკე-საბურთალო	1.779	-	1.779
ისანი-სამზოი	48.200	48.145	1.492
რაიონი	გამოყოფილი მყარი დამიპირინებული ნივთიერების რაოდენობა	გამოყოფილი აირადი და თხევადი დამიპირინებული ნივთიერების რაოდენობა	სტაციონალური წყაროებიდან გამოყოფილი ნაბირირუნვების რაოდენობა
გლანი-ნაკალადევი	0.005	2.418	236.577
დილუპ-ჩულურითი	5.012	22.741	-
მთაცმინდა-პრნანისი	20.008	2687.668	2596.000
ვაკე-საბურთალო	0.014	1.765	-
ისანი-სამზოი	48.161	0.039	6.000

წყრო: საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს სტატისტიკის დეპარტამენტი, საქართველოში ატმოსფერული ჰაერის დაცვის მდგომარეობის შესახებ, 2005 წელი

„ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ კანონის შესაბამისად, ატმოსფერული ჰაერის ფონურ მონიტორინგს უნდა ახორციელობდეს ჰოდრომეტეროლოგიის დეპარტამენტი. ქალაქ თბილისის ტერიტორიაზე არსებულ სატრანსპორტო კვანძებსა და სანარჩო ზონებში უნდა მოწყოს საგუშავოები, რომლებიც შეისწავლის ატმოსფერული ჰაერის ფონური დაბინძურების მდგომარეობას. ამას განსაზღვრავს შემდეგი მაგრენი ნივთიერებები: მტვერი, გოგირდის დიოქსიდი, აზოტის უანგეულები, ნახშირუანგი და ნახშირწყალბადები.

ატმოსფერულ ჰაერში დამაბინძურებელი ნივთიერებების კონცენტრაციების შესწავლის მიზნით, ქალაქის ტერიტორიაზე, საგანგებოდ შერჩეულ ადგილებში, 2005 წლის ოქტომბერში ჩატარდა ლაბორატორიულ-ინსტრუმენტული გამოკვლევები მტვერზე, გოგირდის ანძიდრიდზე, აზოტის ორუანგზე, ნახშირუანგზე და ჭვარტლზე. ჩატარებული გამოკვლევების შედეგებით:

ალ. ყაბბეგისა და თამარშვილის ქუჩების გადაკვეთაზე მტვერი და აზოტის ორუანგი 2-ჯერ აღმეტება ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციას (ზდე), გოგირდის დიოქსიდი და ჭვარტლი - ზდე-ის ფარგლებშია, ნახშირუანგი 1.2-ჯერ აღმეტება ზდე-ს.

მარჯანიშვილის მოედანზე მტვერი 1.2-ჯერ აღმეტება ზდე-ს, გოგირდის დიოქსიდი და ჭვარტლი ზდე-ის ფარგლებშია, აზოტის ორუანგი და ნახშირუანგი კი შესაბამისად, 1.5-ჯერ და 1.15-ჯერ აღმეტება ზდე-ს.

ავჭავაძის გამზირისა და კეკელიძის ქუჩება გადაკვეთაზე მტვერი 1.8-ჯერ აღმეტება ზდე-ს, გოგირდის დიოქსიდი ზდე-ის ფარგლებშია, აზოტის ორუანგი, ნახშირუანგი და ჭვარტლი, შესაბამისად, 1.6-ჯერ, 1.5-ჯერ და 2.8-ჯერ აღმეტება ზდე-ს.

აკაკი წერეთლის გამზირიზე, სამთო ქიმიის მიმდებარე ტერიტორიაზე მტვერი 1.2-ჯერ აღმეტება ზდე-ს, გოგირდის დიოქსიდი ზდე-ის ფარგლებშია, აზოტის ორუანგი, ჭვარტლი და ნახშირუანგი კი შესაბამისად, 2.2-ჯერ, 1.6-ჯერ და 1.4-ჯერ აღმატება ზდე-ს.

ზემოაღნიშნული კიდევ ერთხელ ცხადყოფს, რომ ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება განპირობებულია ავტომობილების გამონაბოლქვით, რადგან ამ ტერიტორიებზე სამრენველო სანარმოები არ არს განთავსებული. გამონაკლისა სამთო ქიმიის მიმდებარე ტერიტორია, სადაც ოთხი ავტოგასა-მართი სადგურია განთავსებული.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ავტოტრანსპორტი წარმოადგენს სათბურის გაზის - ნახშირორუანგის ძლიერ წყაროს. ბიოლოგიური წვის შედეგად

არაკეთილმოწყობილი ნაგავსაყრელებიდან ხდება ძლიერი სათბურის გაზის - მეთანის ემისია, რაც გლობალური დათბობისა და კლიმატის ცვლილების თვალსაზრისით ნეგატიურ ეფექტს იძლევა.

1990 წლების დასაწყისიდან ქვეყანაში მთლიანობაში თითქმის 5-ჯერ შემცირდა სათბურის გაზების ემისია, რაც ძირითადად სამრენველო საქმიანობის მკვეთრი შემცირებითა და მწვავე ენერგოკრიზისით იყო განპირობებული. ბოლო ნლებში ეკონომიკის მნიშვნელოვანი ზრდის მიუხედავდ, საქართველოს ნეგატიური წვლილი გლობალური დათბობისა და კლიმატის ცვლილების პროცესში არ არის სერიოზული, მაგრამ ფაქტია, რომ ეს ცვლილებები უკვე შესაჩინევა როგორც ქვეყნის, ისე დედაქალაქის მასშტაბით. კლიმატის ცვლილების ერთ-ერთი მთავარი მაჩვენებელია ამინდის ექსტრემალური მოვლენების გაძტიურება. თბილისში, ისევე როგორც პრაქტიკულად მთელ აღმოსავლეთ საქართველოში, ბოლო ათწლეულების განმავლობაში დაფიქ-სილებულია როგორც საშუალო დღიური ტემპერატურულების, ასევე დღის მაქსიმალური ტემპერატურის ზრდის ტენდენცია. მაქსიმალური ტემპერატურის სიღრდისა და ცხელი დღეების ხანგრძლივობის ზრდა სერიოზულ და ტაპურ პრობლემას წარმოადგენს ევროპის ქვეყნებშიც. ტემპერატურული სტრესებისა და სითბოსათა დაკავშირებული ძირითადად დაავადებების (ძირითადად გულ-სისხლძალვთა დაავადებების) მიმართ განსაკუთრებით მგრძნობიარები არიან სოციალურად დაუკველი მოხუცები და ბავშვები.

უკვე აღინიშნა ქალაქის ნაგავსაყრელების არადამაკ-მაყოფილებელი მდგომარეობა, რის გამოც საფრთხე ექმნება როგორც ბუნებრივ გარემოს, ისე უმუალოდ მოსახლეობის ჯანმრთელობას. აქვე უნდა ითქვას, რომ თბილისში მყარი საყიფუცხოვრებო ნარჩენების მართვის სისტემა პრაქტიკულად არაეფექტურია და ის არ პასუხობს თანამედროვე მოთხოვნებს და სტანდარტებს. დარღვეულია ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირებისა და განთავსების სანიტარიული და ეკოლოგიური მოთხოვნები და ნორმები. არ ხდება ნარჩენების დახარისხება, ხელახალი გამოყენება და მეორადი გადაუშვევება. დანაგვინაზულია გარემო, ძალზე დაბალია საზოგადოების ცონბიერების დონე, შეემნილია ანტისანიტარიის კერძი. დედაქალაქს ემსახურება ორი ღია ლეგალური ნაგავსაყრელი: ა) გლდანის ნაგავ-საყრელი, რომელიც შეიქნა 1972 წელს და დღიურად შედის 1,7 ათასი მ³ ნაგავი; ბ) ლილოს ნაგავსაყრელი, რომელიც შეიქნა 1989 წელს. მისი ფართობი არის 5 ჰა და დღიურად შედის 1,8 ათასი მ³ ნაგავი. ორივე ნაგავსაყრელი მოუწესრიგებელია და არ პასუხისმა-თანამედროვე მოთხოვნებს. კერძიდ, ნაგავსაყრელები არ არის შემოღობილი, არ ხდება შრეობრივად ნაგვის მიწით დაფარვა, ამიტომ მიმდინარეობს ნაგვის ბიოლოგიური წვა და შესაბამისად, ატმოსფერული ჰაერის

საქართველოს გამზირის აღმის ქუჩების გადაკვეთაზე მტვერი 1.8-ჯერ აღმეტება ზდე-ს, გოგირდის დიოქსიდი ზდე-ის ფარგლებშია, აზოტის ორუანგი, ნახშირუანგი და ჭვარტლი, შესაბამისად, 1.6-ჯერ, 1.5-ჯერ და 2.8-ჯერ აღმეტება ზდე-ს.

ავჭავაძის გამზირისა და კეკელიძის ქუჩება გადაკვეთაზე მტვერი 1.8-ჯერ აღმეტება ზდე-ს, გოგირდის დიოქსიდი ზდე-ის ფარგლებშია, აზოტის ორუანგი და ნახშირუანგი კი შესაბამისად, 2.2-ჯერ, 1.6-ჯერ და 1.4-ჯერ აღმატება ზდე-ს.

ზემოაღნიშნული კიდევ ერთხელ ცხადყოფს, რომ ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება განპირობებულია ავტომობილების გამონაბოლქვით, რადგან ამ ტერიტორიებზე სამრენველო სანარმოები არ არს განთავსებული. გამონაკლისა სამთო ქიმიის მიმდებარე ტერიტორია, სადაც ოთხი ავტოგასა-მართი სადგურია განთავსებული.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ავტოტრანსპორტი წარმოადგენს სათბურის გაზის - ნახშირორუანგის ძლიერ წყაროს. ბიოლოგიური წვის შედეგად

დაბინძურება. არ არის მოწყობილი არხები მოსული ატმოსფერული ნალექებისა და ნაგვიდან ჩამონაჟური წყლების შესაგროვებლად, რაც ხელს უწყობს ნიადაგისა და გრუნტის წყლების დაბინძურებას.

ქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სხვადასხვა ფუნქციონალურ დანაშნულების სანარმოების, ნავთობ-პროდუქტების საწყობების, ავტოსამრეცხაოების, ავტოგასამართის სადგურების, სპეციალურ რეჟიმის სტაციონარების, საზოგადო ინიციატივის სანარმოო კანალიზაცია ცენტრალურ საკანალიზაციო ქსელში ჩართვამდე ექვემდებარება გამწენდას. ქალაქისათვის პრიბლებამს ნარმოადგენს საგანგებოდ მოწყობილი სალამე მოედნის არარსებობაც, სადაც შესაძლებელი იქნებოდა გამწენდ ნაგებობაში დაგროვილი ლამის ორგანიზებული გატანა.

ათასწლეულის განვითარების მიზნების შესაბამისად, დაცული ტერიტორიების ქსელის გაზრდა ეკოლოგიურ მდგრადობის ერთ-ერთი პრინციპია. აქედან გამომდინარე, მეტად მნიშვნელოვანია ის ინიციატივა, რომელიც გამოხატულია „თბილისის ეროვნული პარკის“ აღდგენასა და გაფართოებაში. მისი მიზანია ბიოლოგიურ და ლანდშეფტური მრავალფეროვნების შენარჩუნება-კონსერვაცია, ეკოლოგიური უსაფრთხოების და ბუნებრივ გარემოში რეკრეაციული, ეკოტურისტული და საგანმანათლებლო საქმიანობის განვითარება.

თბილისის ეროვნული პარკი დაარსდა 1977 წელს. მისი თავდაპირველი ფართობი იყო 20 000 ჰა-მდე. 1997 წელს ეროვნულმა პარკმა შეწყვიტა ფუნქციონირება. 2004-2005 წლებში კვლავ დაიწყო ქმედებები ქ. თბილისის ეროვნული პარკის აღდგენისათვის. იგი გაფართოვდა და მისი საერთო ფართობია 25 024 ჰა. პარკი მოიცავს თანეთის, მცხეთისა და საგარეჯოს სატყეო მეურნეობის ტყის ფონდის მიწებს, საგურამოს სახელმწიფო ნაკრძალის ტერიტორიებს. უკვე შემუშავდა კანონპროექტი „თბილისის ეროვნული პარკის შესახებ“, რომელიც პარლამენტშია წარდგენილი დასამტკიცებლად.

ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობის თვალ-საზრისით უნდა აღინიშნოს ქ. თბილისის მერიის ზედამხედველობის საქალაქო სამსახურის მიერ განეული და მიმდინარე საქმიანობა, კერძოდ, ქალაქის ტერიტორიაზე არსებულ სანარმოებში ისეთი ტექნოლოგიებისა და გამაჯანსაღებელი ღონისძიებების დაწერვის ხელშეწყობა, რომელიც შეამცირებს გარემოსა და ადამიანის ჯამშირთელობაზე მავნე ზემოქმედებას. ამ მიზნით ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული ავტოგასამართი სადგურების მსხვილი ქსელების ხელმძღვანელებს გაეგზავნათ წერილი-რეკომენდაციები, სადაც

სთხოვდნენ მათდამი დაქვემდებარებული ავტო-გასამართი სადგურების მრნისქვეშა „რეზერვუარე“ ბზე პენზინის ორთქლის გამაუვნებელყოფელი ფილტრების დამონტაჟებას და პენზინის ჩასასხმელი ავტომატური „პისტოლეტების“ გამოყენებას. ამ წერილების საფუძველზე რამდენიმე ავტო-გასამართ სადგურზე უკვე დამონტაჟდა აღნიშნული ფილტრები. პროცესი გრძელდება. გარდა ამისა, მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად, არც ერთი ავტოგასამართი სადგურის რეკონსტრუქციის პროექტზე არ გაიცემა ჰიგიენური და ეკოლოგიური დასკვნა, თუ პროექტში არ არის გათვალისწინებული ზემოაღნიშნული ფილტრებისა და ავტომატური „პისტოლეტების“ მონტაჟი.

ქვე უნდა ითქვას, რომ გარკვეული ნაბიჯები გადაიდგა ქალაქის ფარგლებში არსებული სანარმოების შესაბამისი გამწმენდი ტექნილოგიებით აღჭურვის თვალსაზრისით, კერძოდ, ფონიქალის ასფალტ-ბეტონის ქარხანაში დამონტაჟდა დანადგარი, რომელიც თეორიული გათვლებით მინიმუმადე ამცირებს ატმოსფერულ ჰაერში მაგნე ნივთიერებების გაფრქვევას, ხოლო ავჭალის ასფალტ-ბეტონის ქარხანაში გათვალისწინებულია მტვრის დამჭერი ფილტრების დამონტაჟება. ასევე დაგეგმილია მთითებული სანარმოების ტერიტორიასა და უახლოეს დასახლებულ პუნქტებში ატმოსფერულ ჰაერში მავნე გამონაფრქვევების ლაბორატორიულ-ინსტრუმენტალური კვლევების ჩატარება, რაც საშუალებას იძლევა შეფასდეს გატარებული ღონისძიებების ეფექტურობა. ამგვდროულად ხაზი უნდა გაესვას ქალაქის მაშტაბით დამშტაბით დამატებითი მწვანე მოედნების მოწყობის პროცესს, რომელიც ემსახურება ატმოსფერული ჰაერის დამაბინძურებლების ასიმილაციასა და ფილტრაციის გაძლიერებას.

ამ მხრივ მეტად მნიშვნელოვანია ქ. თბილისის მერიის ინიციატივით 2006 წლის ზაფხულში განხორციელებული პროგრამა „საზაფხულო სამუშაოები სტუდენტებისათვის“. დასაქმებული სტუდენტების საქმიანობის სფერო საქმაოდ მრავალფეროვანი იყო. ამ კონტექსში აღსანიშნავია ბაღებისა და სკვერების გამწვანება, ეზოებისა და ქუჩების, ასევე სამედიცინო დაწესებულებების მიმდებარე ტერიტორიების დასუფთავება და ა.შ. როგორც აღინიშნა, გარდა გარკვეული სარგებელისა, ამ საქმიანობაში ახალგაზრდების ჩართვით საზოგადოების ეს მნიშვნელოვანი და ყველაზე აქტიური ნაწილი ამიერიდან სერიოზულ პროპაგანდას გაუწევს ქალაქის სისუფთავესა და გამწვანებასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

ცელის რეალიზაცია და ფინანსირება

ათასწლეულის განვითარების ამოცანებს შორის ყველაზე ლოკალური ხასიათისაა მოსახლეობის ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო წყლის სტაბილურად მიწოდება. მოსახლეობის ხარისხიანი წყლით უწყვეტი მომარაგება ნებისმიერი ქვეყნისთვის პრიორიტეტული საკითხია. მით უმეტეს, როცა ეს საქართველოს დედაქალაქის ებება, სადაც მთელი მოსახლეობის დაახლოებით მეოთხედი ცხოვრობს. საქართველოში, სადაც წყლის რესურსის სიმცირის პრობლემა არ არსებობს, დღემდე გადაუჭრელ საკითხად რჩება უწყვეტი წყალმომარაგება. თბილისი საქართველოს ერთადერთი ქალაქია, სადაც მოსახლეობის წყალმომარაგების სისტემა მეტნაკლებად შენარჩუნებულია და წარმატებით ფუნქციონირებს.

ზოგადად შეიძლება ითქვას, რომ ქალაქის ტერიტორიაზე განთავსებული წყლის რესურსების დაბინძურება ძირითადად განპირობებულია წყლისა და კანალიზაციის სისტემის გაუმართაობით. აღსანიშნავია მდ. მტკვრის მდგომარეობა, რომლის წყალი ძირითადად გამოიყენება მრენველობაში, სოფლის მეურნეობაში, თბილერგებიკასა და ჰიდროენერგეტიკაში. მდინარე განისაზღვრება როგორც თევზამეურნეო მე-2 კატეგორიის წყლის ობიექტი.

როგორც ქიმიური კვლევის შედეგებით დასტურდება, მდინარის წყალი არ განიცდის მევეთო ცვლილებებს. წყლის ბაქტერიოლოგიური გამოკვლევების მაჩვენებლები კი აშკარად მიუთითებს საყოფაცხოვრებო ფერების დაბინძურების ზრდის ტენდენციაზე. საქართველოს მონიტორინგისა და პროგნოზირების ცენტრის დაკვირვებების მონაცემებით, მიუხედავად იმისა, რომ გახსნილი უანგბადის

მაჩვენებელი მდინარის წყალში საკმაოდ მაღალია, აღნიშნება რიგი დამაბინძურებელი ნივთიერებებისა, განსაკუთრებით, ამონიუმის აზოტის ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციის გადაჭარბება. ამავე დროს წყლის ხარისხის სხვა პარამეტრები, მათ შორის, ნიტრატების კონცენტრაცია, აგრეთვე პფ-ის მაჩვენებელი ნორმის ფარგლებშია.

მდ. მტკვრის ძირითადი დამაბინძურებელია კომუნალური კანალიზაცია, ქალაქის სანირმოო ობიექტების ძირითადი ნაწილის ჩამდინარე წყლები ჩართულია საკანალიზაციო ქსელში. ქალაქის ფარგლებში გაუწმენდავი წყლის გარევული რაოდენობა (57584 ათასი $\text{მ}^3/\text{წელ}$) ჩაედინება მდ. მტკვარში და მდ. ვერეში საკანალიზაციო და სანიაღვრე კოლექტორების მეშვეობით.

რაც შეეხება თბილისის წყალმომარაგების სფეროში არსებულ ვითარებას, სასმელი წყლის მიწოდების სიხშირის თვალსაზრისით ქალაქის $70\%-ს$ იგი უგრაფიკოდ მიენოდება, ხოლო $30\%-ს$ – გრაფიკით. ქალაქში მიწოდებული წყალი შეესაბამება საქართველოს სახელმწიფო სტანდარტს „წყალი სასმელი“. წყლის ხარისხზე კონტროლის უზრუნველყოფასთან მიმართებაში უნდა ითქვას, რომ შპს. „თბილწყალკანალში“, რომელიც აღნიშნულ სფეროში ბუნებრივ მონოპოლისტად გვევლინება, მოქმედებს სამი ქიმიურ-ბაქტერელოგიური და ერთი ქიმიური ლაბორატორია, რომლებიც $100\%-ით$ აკონტროლებენ ქალაქში მონიშვნელო წყლის ხარისხს.

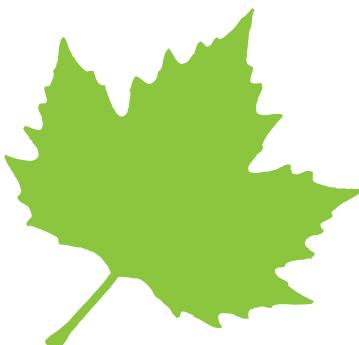
დღეისთვის „არაგვის ხეობის წყალსადენში“ მუშაობს ლაბორატორია, სადაც დამონტაჟებულია თანამედროვე მოწყობილობები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ქალაქში მონიშვნელო წყლის ანალიზების ჩატარებას ავტომატურ რეჟიმში და ინფორმაციის გადმოცემას ცენტრალურ ლაბორატორიაში. აღნიშნული ლაბორატორიით გაკონტროლდება ქალაქში მონიშვნელო წყლის 50% .

2006 წელს „ლრმაღლელის საფილტრო სადგურში“ გადაიარაღდა არსებული ლაბორატორია (არაგვის ლაბორატორიის სტილში), რომელსაც დაემატება ქლორინების ავტომატურ რეჟიმი. ეს ლაბორატორია გააკონტროლებს ქალაქში მონიშვნელო წყლის $25\%-ს$, ხოლო „სამგორის საფილტრო სადგურში“ ლაბორატორიის გადაიარაღების ჩატარება დაგეგმილია 2007 წელს.

2005-2006 წლების განმავლობაში თბილისის წყალსადენების ქსელში ჩატარდა უმნიშვნელოვანესი სარეკონსტრუქციო და სარეაბილიტაციო

სამუშაოები. შეიცვალა წყალსადენების მაგისტრალური ქსელების უმეტესი ნაწილი, რამაც მნიშვნელოვნად შეამცირა ავარიების რაოდენობა სისტემაში და შესაბამისად, წყლის დანაკარგები. ერთი წლის განმავლობაში გამოცვლილია 59% . სიგრძის ქსელი განსაკუთრებით მძიმე მდგრადირებაში მყოფ თბილისის სხვადასხვა უბნებში. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ტიპის სამუშაოები 15 წლია არ ჩატარებული, ხოლო ადრეულ წლებშიც სამუშაოთა მაქსიმალური გეგმა შეადგენდა მხოლოდ 18 კმ^2 -ს. გარდა ამისა, გათვალისწინებულია დაახლოებით 150 კმ^2 -ის სიგრძის ქსელის შეცვლა.

10 ბილწყალკანალში შექმნა ცხელი ხაზი, რომელიც მუდმივად და ოპერატორულად მუშაობს მოსახლეობის პრობლემებზე და უმოკლეს დროში გადასცემს ინფორმაციას თანამედროვე ციფრულ სისტემებზე მომუშავე თბილწყალკანალის სადისპერსიო სამსახურს. გეოსაინფორმაციო ბაზის საფუძველზე შექმნილ ახალ სადასპერსიო დაზიანებებზე უსწრაფესი რეაგირების საშუალება აქვს, რაც მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს მოსახლეობისთვის წყლის მიწოდებას. 2006 წლის აპრილამდე სისტემის მართვა და მონიტორინგი მთლიანად დამოკიდებული იყო ტექნიკური პერსონალის გამოცდილებასა და ცოდნაზე, წყალმომარაგების ოპერატორობა კი პრობლემად რჩებოდა. არ არსებოდა ქსელების ზუსტი რუკა, დაზუსტებული მონაცემები მილების წლოვანების, დიამეტრის და სხვა პარამეტრების შესახებ. ამის გამო ავარიები არაპროგნოზირებად ხსიათს ატარებდა, რაც თავისთავად არ იძლეოდა მათი პრევენციისა და აუცილებელი ღონისძიებების დაგეგმვის საშუალებას.

საპინაო სექტორი

როგორც მთელი ქვეყნის, ისე თბილისის მასშტაბით საბინაო სექტორის მდგომარეობა კვლავ წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას. პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს, რომ ბოლო პერიოდში ამ მიმართულებით გადადგმული კონკრეტული ნაბიჯების მიუხედავად, დღეს-დღეისობით არ არსებობს ერთიანი, ჩამოყალიბებული მიდგომა საბინაო და კომუნალური სექტორების მიმართ. მდგომარეობა მნიშვნელოვნად არ ც სტატისტიკური ინფორმაციის თვალსაზრისით – ჯერჯერობით არ შემუშავებული ინდიკატორების შესაბამისი სისტემა, რომელიც იძლევა სიტუაციური ანალიზის საფუძველზე ქმედითი პრევენციული პოლიტიკის დაგენერიკის საშუალებას.

აქვე უნდა ითქვას, რომ დედაქალაქის საბინაო ფონდის მდგომარეობა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა, რაც განპირობებულია შესაბამისი ინფრასტრუქტურის ამორტიზაციით. ეს, უშუალო შედეგია იმისა, რომ წლების მანძილზე ქალაქის საბინაო ფონდის პროფილაქტიკური, მიმდინარე თუ კაპიტალური რემონტი ან განხორციელებულა. ამას ემატება 2002 წლის 25 აპრილის მინისტრია, რომელმაც მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა თბილის — 21,5 ათასამდე საცხოვრებელი სახლი დაზიანდა. ქ. თბილისის საბინაო მეურნეობის რებილიტაციისა და განვითარების ხელშემწყობ ცენტრთან არსებული შენობების ავარიულობის ხარისხის დამდგენი კომისიის მიერ 2005 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით აღრიცხული ავარიული სახლების საერთო რაოდენობამ 3543 შეადგინა. ავარიული სახლების

41.0% მოდიოდა მთავრმინდა-კრნანისის რაიონზე, ხოლო ამ თვალსაზრისით ყველაზე უკეთეს მდგომარეობამი იმყოფებოდა გლდანი-ნაძალადევის რაიონი (7.0%). აგრეთვე აღსანიშნავია ავარიული სახლების განანილება სართულებისა და ავარიულობის ხარისხის მიხედვით — ყველაზე დიდი წილი მოდის 1-, 2- და 3-სართულიან სახლებზე (76.0%), ხოლო 4-, 5- და 6-სართულიან და 7- და მეტ სართულიან სახლებზე, შესაბამისად — 13.0% და 11.0%.

უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნული კომისიის ანგარიშის ნუსხაში მოხვედრილი სახლების რაოდენობა ვერ ასახავს თბილისში ავარიული სახლების რეალურ რაოდენობას. სინამდვილეში, დედაქალაქში გაცილებით მეტი საცხოვრებელი სახლია დაზიანებული. რაიონული გამგეობების მიერ მოწოდებული მონაცემებით, 2005 წლის ბოლოსათვის შემდეგი სურათი იყო: გლდანი-ნაძალადევის რაიონში 3000 მეტი ავარიული სახლი; დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონში — 2201, (აქედან 481 — პირველი, 1307 — მეორე და 557 — მესამე კატეგორიის); ვაკე-საბურთალოს რაიონში — 1240 (აქედან 705 — პირველი, 360 — მეორე და 175 — მესამე კატეგორიის); მთავრმინდა-კრნანის რაიონში — 2762 (აქედან 321 — პირველი, 2407 — მეორე და 241 — მესამე კატეგორიის). ისანი-სამგორის რაიონში — 4029 (აქედან 1059 — პირველი, 2484 — მეორე და 486 — მესამე კატეგორიის). აღრიცხვის გაუმჯობესებას მნიშვნელოვანად უნდა შეუწყოს ხელი შენობების ავარიულობის ხარისხის დამდგენი კომისიის საქმიანობის განახლებამ.

მიუხედავად არსებული პრობლემებისა, გარკვეული ნაბიჯები გადაიდგა შესაბამისი მარეგულირებელი საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზის ფორმირების

**ავარიული სახლების განანილება ავარიულობის ხარისხის მიხედვით
(2005 წლის 1 სექტემბრის მდგომარეობით)**

	ავარიული, სულ	პროცენტი საერთო რაოდენობაში	I კატეგორიის	II კატეგორიის	III კატეგორიის
გლდან-ნაძალადევი	249	70	37	99	90
დიდუბე-ჩუღურეთი	923	26,0	118	449	322
მთავრმინდა-კრნანისი	1439	40,6	340	560	471
ვაკე-საბურთალო	316	8,9	60	143	105
ისანი-სამგორი	616	17,3	140	219	245
სულ	3543	100,0	695	1470	1233

წყურო: ქ. თბილისის საბინაო მეურნეობის რეაბილიტაციისა და განვითარების ხელშემწყობ ცენტრთან არსებული შენობების ავარიულობის ხარისხის დამდგენი კომისია.

პროცესში, რომელიც მიზნად ისახავს სფეროს მაქსიმალურ ლიბერალიზას და დერეგულირებას. აქვე უნდა ითქვას, რომ მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება მდგომარეობა სტატისტიკური ინფორმაციის თვალსაზრისით 2010 წელს, როდესაც დაგეგმილია საქართველოს მოსახლეობის და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერის ჩატარება.

რაც შეეხება ქ. თბილისის მერიის მიერ განხორციელებულ კონკრეტულ ლონისძიებებს, ამ მხრივ აღსანიშნავი 2000-2005 წლებში ჩატარებული ავარიული შენობების აღდგენა-გამაგრებითი სამუშაოები. სამუშაოების ჩატარების ძირითადი პრობლემაა ქალაქის შეზღუდული საფინანსო რესურსები. აღნიშნული პროცესის უკეთ წარმართვის მიზნით აუცილებელია ჩატარდეს ზუსტი მონიტორინგი, გამოიკვეთოს პრიორიტეტები მნიშვნელოვანი კატეგორიის კორპუსებს შორის, დაისახოს ლონისძიებები, რაც გამორიცხავს მათი უეფარი ჩამოშლის საშიშროებას. ფორსმაჟორულად გამოცხადებულ ბიურეტობზე საპროექტო ტექდოკუმენტაციის დამუშავების პარალელურად დაწყებას უშუალო სამუშაოები.

ბოლო პერიოდში სასიკეთო ტენდენციები შეიმჩნევა კაპიტალური მშენებლობის დარგში, ბაგრატ სამშენებლო კომპლექსის სრულყოფილ ამუშავებას ხელს უშლის მემკვიდრეობით მიღებული მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა. გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში თბილისში ფაქტობრივად შეწრდა სამშენებლო პროცესები. ვერ მოხერხდა დაუმთავრებელ მშენებლობათა სათანადო კონსერვაცია, რის გამოც ასეთი ბიურეტობის დიდი ნაწილი გაიძარცვა და დაზიანდა ატმოსფერული ნალექების ზემოქმედების შედეგად. ამასთან, ბოლო პერიოდში გამოირდა დაუმთავრებელ შენობა-ნაგებობების უნდართვის შექრის შემთხვები.

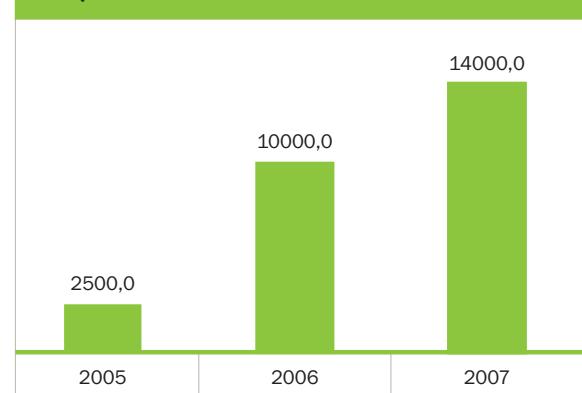
2006 წლისათვის, კაპიტალური მშენებლობის ხაზით, ქ. თბილისის მერიის შესაბამისი დამკვეთი სამსახურის ბალანსზე ირიცხებოდა სხვადასხვა დარგის დაუმთავრებელი მშენებლობის 470 ობიექტი, მათ შორის: სახელმწიფო ბინათმშენებლობის 50 საცხოვრებელი სახლი; კომპერატიული ბინათმშენებლობის 45 საცხოვრებელი სახლი; საუნიკო ბინათმშენებლობის 18 საცხოვრებელი სახლი; 22 სკოლა; 8 საბავშვო ბაღი; 47 სოციალურ-კულტურული და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების შენობა-ნაგებობა; 280 სხვადასხვა დარგის საინჟინირო ინფრასტრუქტურის ობიექტი. მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური და ფინანსური მდგომარეობის მოუხედავად, უკანასკნელ პერიოდში აშენდა, განახლდა და საექპლუატაციოდ ჩაბარდა მრავალი

მნიშვნელოვანი ობიექტი, მათ შორის – 40 საცხოვრებელი სახლი. 1995-2005 წლებში საქალაქო ბიუჯეტიდან კაპიტალური მშენებლობისათვის გამოყოფილი 100 მილიონ ლარზე მეტი კაპიტალდებანდება ძირითადად ათვისებულია როგორც დაუმთავრებელი მშენებლობების რეაბილიტაციაზე, ასევე ახალი ობიექტების მშენებლობაზე. ამავდროულად აღსანიშნავია, რომ თბილისში არსებულ სამშენებლო კომპანიებსა და ორგანიზაციებს უკვე აქვთ მატერიალურ-ტექნიკური, შრომითი და ინტელექტუალური რესურსები და პოტენციალი, რომელიც უზრუნველყოფს ნებისმიერი პროექტის განხორციელებას თანამედროვე მოთხოვნათა დონეზე.

ბინის მესაკუთრეთა უფლება-მოვალეობის შესახებ არა მარტო მათი ინფორმირების, არამედ მათ ცნობიერებაში კონკრეტული მოვალეობების შესრულების კულტურის დანერგვის მიზნით მერია 2004 წლიდან „თბილისის კორპუსის“ ინიციატივის ფარგლებში ხელს უწყობს მესაკუთრეთა ასოციაციების შექმნას. მსგავსი ასოციაციების შექმნა მიზნად ისახავს მესაკუთრეთა აქტიურ ჩართვას მათ საკუთრებაში არსებული ისეთი ერთობლივი ქონების მოვლა-პატრობობის პროცესში, როგორიცაა სადარბაზოები, სახურავი, ლიფტი, ეზო და ა. შ.

2006 წლისათვის თბილისის კორპუსში აღრიცხვაზე იდგა 1818 ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობა (თავმჯდომარეებს შორის 51% ქალბატონია, 49% – მამაკაცი). ამხანაგობის მიზნობრივ ხელშემწყობ პროგრამაში ჩართული იყო 80-მდე კომპანია, რომლებიც მერიის და ამხანაგობის თანადაფინანსების პრინციპით ემსახურებიან ამხანაგობებს, რაც დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნის საფუძველია.

ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობის წახალისების პროგრამაზე განვითარებული და დაგეგმილი ხარჯები (ათ.ლარი)

წყარო: ქ. თბილისის საფინანსო საქალაქო სამსახური.

”თბილისი
თანამმრომ-
ლობის
ქალაქი”

მიზანი 8:

განვითარებისთვის

მსოფლიო თანამშრომლობის

ჩამოყალიბება

ამოცანა 16: დაქმოგილებულ ქალაქებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან პარტნიორულ ურთიერთობებზე გადასცლა.

ამოცანა 17: ერთიანი საინფორმაციო სისტემების განვითარება და კომუნიკაციების თანაბარი ხელშისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

5 თასწლეულის განვითარების ბოლო მიზანია განვითარებისთვის მსოფლიო თანამშრომლობის ჩამოყალიბება. ქვეყნის დონეზე მოცემული მიზანი მოიცავს თავისუფალი სავაჭრო-ეკონომიკური და საფინანსო სისტემების შემდგომ განვითარებას, საგარეო დაგალიანების პრობლემის გადაჭრასა და კომუნიკაციური სისტემების განვითარებას. თბილისისათვის მსოფლიო თანამშრომლობის ფარგლებში გრძელვადიანი ამოცანების დასახვის დროს გათვალისწინებული იქნა მსოფლიოს მრავალ რეგიონში თბილისის დამმობილებულ ქალაქებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთობების მრავალწლიანი გამოცდილება და მათი თვისობრივად ახალ ფორმატში გადაყვანის აუცილებლობა. გარდა ამისა, არსებული მდგრამარების ანალიზის დროს გამოიკვეთა განვითარებისთვის დიდი მნიშვნელობის საინფორმაციო კომუნიკაციების და ეკონომიკის ინფორმაციული სექტორის როლი, როგორც ქალაქის მენეჯმენტის გაუმჯობესების, ასევე მთლიანად სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების თვალსაზრისით.

დაქმოგილებული ქალაქები და საერთაშორისო თანამშრომლობა

ქალაქის დონეზე საერთაშორისო თანამშრომლობის კარგ მაგალითს წარმოადგენს თბილისისათვის ათასწლეულის განვითარების მიზნების პირველი ანგარიშის მომზადება, რაც შესაძლებელი გახდა ქალაქ თბილისის მერიისა და საქართველოში მოქმედი გაეროს სააგენტოების მჭიდრო თანამშრომლობით. იმავდროულად უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება ამ თანამშრომლობის გაგრძელებას, რათა მაქსიმალურად მოხდეს არსებული გამოცდილებისა და პოტენციალის გამოყენება ქალაქის დონეზე დასახული ამოცანების შესასრულებლად. კერძოდ, სასურველი იქნება, თუ უახლოეს მომავალში აღნიშნული თანამშრომლობა მიმართული იქნება იმ სფეროებში საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების მომზადებაზე, რომელიც ძირითად გავლენას ახდენს თბილისისათვის განსაზღვრულ ათასწლეულის განვითარების მიზნებსა და ამოცანებზე.

ათასწლეულის განვითარების მე-8 მიზანი დღევანდელ ეტაპზე ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანი

სია თბილისში ათასწლეულის განვითარების სხვა მიზნების რეალიზაციის თვალსაზრისით. საქართველო და, განსაკუთრებით, მისი დედაქალაქი თანდათანობით უნდა ჩამოყალიბდეს მაღალტე-ქნოლოგიურ, სტუმართმოყვარე, ღია და თავისუფალ ტურისტულ და ეკონომიკურ ცენტრად. სხვა ქალაქებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების გამოცდილების გაზიარება და გათვალისწინება, მათთან მჭიდრო თანამშრომლობა აუცილებელი წინაპირობაა თბილისში განვითარების წარმატებული მოდელის განხორციელებითვის.

2006 წლისათვის ქ. თბილისს ჰყავს 11 დამშვიდილებული ქალაქი, რომელთანაც აკავშირებს ურთიერთობა და თანამშრომლობა სხვადასხვა სფეროებში. გარდა ისტორიულად დამკვიდრებული კულტურული თანამშრომლობისა, რომელიც ზოგიერთ შემთხვევაში ათეულობით წელს ითვლის, თბილისს არაერთხელ ჰქონია მხარდაჭერა ქვემოთამოვლილი ქალაქებიდან, მათ შორის – ჰუმანიტარული დახმარება.

გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი დამშვიდილებული ქალაქებისა, თბილისს გაფორმებული აქვს თანამშრომლობის მემორანდუმი პარიზთან (1997 წ.) და სხვა ქალაქებთან. თბილისი აგრეთვე განვერიანებულია ქალაქების ხელმძღვანელთა და მერების საერთაშორისო ფრანკფორტურ ასოციაციაში. ამ ასოციაციის კომპეტენციის ფარგლებშია ქალაქების მდგრადი განვითარებისათვის საჭირო პერსპექტიული საკითხების განხილვა და მის ძირითად მიზანს წარმოადგენს დემოკრატიის განვითარება/სრულყოფა და ამ მიზნით ქალაქებს შორის ურთიერთობების გაღრმავება.

მიუხედავად ბევრი წარმატებული პროექტისა, რომელიც მიმართულია კონკრეტულ სფეროში ურთიერთობების გაღრმავებაზე, ზოგიერთ შემთხვევებში ურთიერთობა დამშვიდილებულ ქალაქებთან მხოლოდ ფორმალურ ხასიათს ატარებს (ბოლო წლების მანძილზე ფაქტობრივად არანაირი კონტაქტები არ შემდგარა), ზოგიერთ შემთხვევაში კი, კონკრეტული დახმარების მოძიებით შემოიფარგლება, რასაც ერთჯერადი და ფრაგმენტული ხასიათი აქვს.

აღსანიშნავია მჭიდრო და ნაყოფიერი ურთიერთობა გერმანიის ტექნიკური თანამშრომლობის საზოგადოებასთან (ჩთ). 1996 წლიდან მიმდინარეობს პროექტი მიწის კადასტრისა და მენეჯმენტის მიმართულებით, რომელშიც დასაქმებული არიან დამშვიდილებული ქალაქის საარბირიუენის წარმომადგენლები. ამავე ორგანიზაციის სელშენიში 2002 წლიდან მიმდინარეობს პროექტი „კავკასიის ქალაქთა ქსელი“,

რომელიც სამ თემას მოიცავს: მმართველობის რეფორმას, დასუფთავების მეურნეობას (მომზადდა ქალაქის დაგვა-დასუფთავებისთვის საჭირო ხარჯების კალკულაცია) და ბავშვთა სოციალურ საკითხებს (იგეგმება დედათა ცენტრის გახსნა, გათვალისწინებულია გლდანინაძალადევის რაიონისათვის სოციალური ატლასისა და ბროშურის გამოცემა, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას უკანასკნელი ორი წლის განმავლობაში დაგეგმილი და განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ).

 ლობალური პარტნიორობის კიდევ ერთი კარგი მაგალითია თბილისის გონიერადაქვეითებულ ბავშვთა 198-ე სკოლას და ქ. ნანტის შესაბამის სკოლას შორის თანამშრომლობა, რაც მერიის საერთაშორისო ურთიერთობათა სამსახურის ინიციატივას წარმოადგენს. 2006 წლის მაისში 198-ე სკოლაში ნანტის სკოლის მხარდაჭერით ჩატარდა სემინარები პედაგოგებისთვის ურთიერთდახმარების პროექტის ფარგლებში, რომელიც ითვალისწინებს გონიერადაქვეითებულ ბავშვთა საზოგადოებაში ინტეგრაციას. დამშვიდილებული ქალაქების მხრიდან ამგვარი გამოცდილებების გაზიარება მომავალშიც გაგრძელდება.

ხაზგასასმელია ასევე ზემოაღნიშნული პროექტის ფარგლებში 2006 წლის ივნისში ქ. თბილისის მერიაში გამართული სემინარი/დისკუსია, რომელიც მიეძღვნა ადგილობრივი ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობის საკითხების განხილვას. გამართული ღონისძიების დროს წარმოდგენილი იყო ის ძირითადი პრინციპები და მიდგომები, რომელსაც უნდა დაფუძნოს ადგილობრივი ხელისუფლება ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების დროს. ამავდროულად, შეკრებილ საზოგადოებას მიეწოდა ინფორმაცია მერიის შენობაში გახსნილი ბიზნესის საინფორმაციო ცენტრის მიმდინარე და დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ. ქალაქის დონეზე ეკონომიკის ხელშეწყობის კონკრეტული მაგალითები და გამოცდილება წარმოადგინა ქ. საარბირიუკენის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენელმა.

ქალაქის ეკონომიკური განვითარების საკითხებზე საუბრისას აღსანშნავია დაგეგმილი ერთობლივი პროექტი მუნიციპალური განვითარების ფონდის (მსოფლიო ბანკი) ფინანსური მხარდაჭერით, რომელიც ითვალისწინებს ქალაქის ადგილობრივი ეკონომიკის განვითარების სტრატეგიის შემუშავებას. პროექტში

თბილისის დაძმობილებული ქალაქები (2006 წლისათვის)

ქალაქი	ქვეყანა	თანამშრომ-ლობის დაწყების წელი	თანამშრომლობისსფეროები
კიევი	უკრაინა	1999	სპორტი, კულტურა, ეკონომიკა, განათლება, ტრანსპორტი, მეცნიერება, გარემოს დაცვა
ასტანა	ყაზახეთი	1998	ეკონომიკა, კულტურა, სპორტი, ტრანსპორტი, გარემოს დაცვა და სხვ.
ბილბაო	ესპანეთი	1989	კულტურა, ხელოვნება, სპორტი, ეკონომიკა, საზოგადოებრივი ცხოვრება, მეცნიერება
ბრისტოლი	გაერთიანებული სახელმწიფო	1988	საზოგადოებრივი ცხოვრება, კულტურა, ეკონომიკა
პალერმო	იტალია	1987	კულტურა, სპორტი, მეცნიერება, ეკონომიკა
ატლენტა	აშშ	1987	კულტურა, განათლება, ეკონომიკა, სპორტი
ინსბრუკი	ავსტრია	1982	სპორტი, ეკონომიკა, მეცნიერება
ლუბლიანა	სლოვაკეთი	1979	სპორტი
ნანტი	საფრანგეთი	1979	სპორტი, კულტურა, განათლება, ტურიზმი, ეკონომიკა
საარბრიუკენი	გერმანია	1975	კულტურა, ეკონომიკა, საზოგადოებრივი სამუშაოები, ტურიზმი

წყარო: ქ. თბილისის მერიის აღმინისტრაციის საერთაშორისო ურთიერთობების სამსახური.

ჩართულნი იქნებიან გამოცდილი საერთაშორისო ექსპერტები, რომლებიც აქტიურად ითანამშრომ-ლებენ ქ. თბილისის მერიის ეკონომიკური პოლიტიკისა (აღნიშნული სამსახური კოორდინა-ციას გაუწევს პროექტის განხორციელებას) და სხვა შესაბამის სამსახურებთან, რაც მნიშ-ვნელოვნად შეუწყობს ხელს აღნიშნული სტრატე-გიის და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის სიცოც-ხლისუნარიანობის უზრუნველყოფას.

ქ. თბილისის გერის განაცხადი

ქ თასწლეულის განვითარების მიზნების წინამდებარე ანგარიშის მომზადებით ქ. თბილისის მერია გამოხატავს თავის მზაობას ლოკალურ დონეზე განსაზღვრული ამოცანების განხორციელებით ხელი შეუწყოს ეროვნული ათასწლეულის მიზნების მიღწევას და შესაბამისად, თავისი წელი შეიტანოს ადგილობრივ დონეზე შეთანხმებული მიზნების მიღწევის საქმეში.

ქ. თბილისის მერია კარგად აცნობიერებს იმ გარემოებას, რომ წარმოდგენილი ანგარიში თავისი ხასიათით უფრო დეკლარაციული ხასიათისა და მიუხედავად კონკრეტული საკითხებისა, აღნიშნული მიზნებისა და ამოცანების ეფექტიანი განხორციელებისათვის საჭიროა გააზრებული და დროში განერილი სამოქმედო გეგმების შემუშავება ცალკეული მიმართულებების მიხედვით.

უფრო მეტიც, ათასწლეულის განვითარების მიზნების გრძელვადიანი სპეციფიკიდან გამომდინარე, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საშუალოვადიან დაგეგმარებაზე გადასვლას, რომელსაც საფუძველს შეუქმნის შესაბამისი საბიუჯეტო პროცესი. მხოლოდ კოორდინირებული მოქმედების შედეგად იქნება შესაძლებელი დაგეგმილ რეფორმებსა და ადგილობრივ ბიუჯეტებს შორის მჭიდრო კავშირის დამყარება, რაც რეალურად აქცევს ცალკეულ ღონისძიებებს.

სტრატეგიულ დაგეგმვაზე საუბრისას ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ უკვე დაწყებულია ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიისა და მიჩათსარგებლობის გენერალური

გეგმის შემუშავების პროცესი. აღნიშნული პროექტები გრძელვადიან პერსპექტივაზეა გათვლილი და მათში დედაქალაქის განვითარება კომპლექსურად, ერთიან სისტემაში არის განხილული.

მონიტორინგისა და შეფასების ეფექტიანი მექანიზმის შექმნისათვის მნიშვნელოვანია მერიის სტრუქტურის შემადგენლობაში შესაბამისი პასუხისმგებელი რგოლის გამოყოფა, რომელიც თანამონაბრივიბის პრინციპების დაცვით უზრუნველყოფს ყველა დაინტერესებული მხარის ჩართვას ზოგადად ამოცანებისა თუ ცალკეული ღონისძიებების მიმდინარეობის მონიტორინგში. გარკვეული პერიოდული ბით მომზადდება თბილისისათვის ათასწლეულის განვითარების მიზნების განხორციელების პროგრესის ამსახველი ანგარიშები. წინამდებარე, ასევე სამომავლო ანგარიშები, შესაბამის მასალებთან ერთად, ხელმისაწვდომი იქნება ყველა მსურველისათვის.

იმავდროულად, ეს სტრუქტურა უზრუნველყოფს პროცესის ზოგად კოორდინაციას და ქალაქის ხელისუფლების მჭიდრო კავშირს, როგორც შესაბამის სამთავრობო უწყებებთან, ისე – არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, კერძო სექტორთან.

რაც შეეხება ქ. თბილისისათვის განსაზღვრულ მიზნებსა და ამოცანებს, ისინი საბოლოო ჯამში ემსახურება დედაქალაქის პარმონიულ განვითარებას და დემოკრატიულ ღირებულებებზე დაფუძნებული მდგრადი და უსაფრთხო გარემოს შექმნას.

მიზანი 1: უკიდურესი სილარიბის აღმოფხვრა

სილარიბის შემცირება და საერთო სოციალურ-ეკონომიკური მდგრ- მარების გაუმჯობესება უნდა მოხდეს ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობით.

დედაქალაქის ხელმძღვანელობა სილარიბის დაძლევისა და უმუშევრობის შემცირების ერთ-ერთ წინაპირობად განიხილავს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას. ალინშნული მიმართულე- ბით გაგრძელდება სხვადასხვა სახის ბიზნეს- პროექტების ხელშეწყობა, გამოფენებისა და ბაზრობების ორგანიზება, ბიზნესის საინფორმაციო უზრუნველყოფა, ქალაქის თვითმმართველობის კომპეტენციაში შემძვალი შესაბმისს ნორმატიული ბაზის შემდგომი სრულყოფა, ადმინისტრაციული ბარიერების გამარტივება და სხვა. ასევე იგეგმება არსებული შრომითი რესურსების დასაქმების ხელშეწყობა მათი კვალიფიკაციის ამაღლებითა და კინკრეტული ეკონომიკური პროექტების განხორ- ციელებით.

სილარიბის წინააღმდეგ პრძოლის ღონისძიებათა ეფექტურობის გაზრდის მიზნით 2007 წლიდან პრიორიტეტული სოციალური დაცვის პროგრ- ამების ოპტიმიზაცია და დედაქალაქის სოციალუ- რად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების ეფექ- ტური ღონისძიებების განხორციელება. ქ. თბილი- სის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობისათვის განხორციელდება ქმედითურნარო პირთა ზედამხედველობის, ყრუ და უსნათლო ინვალიდთა თანადგომის, მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა დაცვის, სოციალურად დაუცველი მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარების, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის სერვისების მინიდების დაფი- ნანსებისა და სხვა სახის პროგრამები.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, ათასწლეულის განვითარების მიზნების ფარგლებში განსაზღვრუ- ლია არსებული უფსოს სასადილოების ქსელის ხარისხობრივი გაუმჯობესება-გაფართოება და უმწეოთა თავშესაფრების რაოდენობის გაზრდა საარსებო სახსრების გარეშე დარჩენილი მოსახლეობის სრულად მოცვის მიზნით. ამასთან, ხელი შეეწყობა ქალაქის მასშტაბით ეფექტურ სადაზღვევო სისტემის ფუნქციონირებას და მოხდება კერძო საპენსიონი სისტემის მხარდაჭერა. სხვადასხვა სქემების შემუშავება/განხორციელებით სათანადო ყურადღება დაეთმობა განსახლების კომპაქტურ ცენტრებში მცხოვრები იძულებით გადაადგილე- ბული პირებისათვის მინიმალური საცხოვრებელი პირობების შექმნასა და მათ საერთო სოციალურ- ეკონომიკურ რებალიტაციას.

მიზანი 2: ხარისხიანი განათლების მიღების თანაბარი პირობების უზრუნველყოფა

განათლების სისტემის განვითარებას ქ. თბილისის მერია უზრუნველყოფს

ლოკალური შრომის მოთხოვნის შესაბამისი პროფესიული სასწავლებლების ფორმირების ხელშეწყობით, პროფესიული ორიენტაციისა და კარიერის დაცვის/დასაქმების ცენტრების შექმნით, კერძო სექტორსა და პროფესიული განათლების კერებს შორის ურთიერთობის კოორ- დინაციითა და სოციალური პარტნიორობის პრინციპების დანერგვით.

ბაგა-ბალებში მოხდება ბავშვებისთვის მოქმედი სანიტარული წესებითა და ნირმებით განსაზ- ლვრული შესაბმისი ინგრედიენტების საკვების მინოდება. განხორციელდება თბილისში მოქმედი ყველა ბაგა-ბალის რებილიტაცია, ეკოლოგიური და ეკონომიკური გათბობის ავტონომიური სისტემებით აღჭურვა. გაგრძელდება არსებული სკოლების კაპიტალური რემონტი, მათი მატერიალურ- ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება.

ასევე ხელი შეეწყობა შეზღუდული უნარის მქონე ბავშვებისათვის ინკლუზიური განათლების სისტემის განვითარებას თბილისის მრავალ სკოლაში და მოხდება აუცილებელი ტრანსპორ- ტირების უზრუნველყოფა შესაბამისად აღჭურვილი სატანასპორტო საშუალებების შექმნით. ამასთან, შეზღუდული უნარის მქონე ადამიანებისთვის დედაქალაქში შეიქმნება შესაბამისი ინფრასტრუქ- ტურა, მათ შორის, სათანადოდ აღჭურვილი საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, ქუჩებში და გადასასვლელებში პანდუსები.

კომპეტენციის ფარგლებში ხელი შეეწყობა პედაგოგთა კვალიფიკაციის ამაღლებასა და საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მენეჯმენტის გაუმჯობესებას.

მიზანი 3: გენდერული თანასწორობისა და ქალთა უფლებამოსილების გაზრდა

ქ. თბილისის მერია აქტიურად ითანამშრომლებს გენდერულ პრობლემატიკაზე მომუშავე სახელმ-ნიფონ და არასამთავრობო ორგა-ნიზაციებთან და მონაწილეობას მიღების ეროვნულ დონეზე შემუშავებული გენდ-ერული თანასწორობის კონცეფციისა და სამოქა-ედო გეგმის რეალიზაციაში.

დიდი ყურადღება დაეთმობა გენდერული თანასწორობისათვის აუცილებელი სოციალურად ხელსაყრელი გარემოს შექმნასა და საზოგადოებაში ინფორმირებულობის ამაღლების ხელშეწყობას.

გარდა ამისა, გენდერულ საკითხებზე არსებული საერთო სახელმიწიფრივი დოკუმენტების საფუძველზე შემუშავდება გენდერული თანას-წორობის ადგილობრივი კონცეფცია.

მიზანი 4: ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირება

ბავშვთა სიკვდილიანობის დონის შესამცირებლად მოხდება ეროვნულ დონეზე დაგეგმილი და საერთაშორ-ისო ორგანიზაციებისა და დონორი ქეყნების მხარდაჭერით მიმდინარე მიზნობრივი პროგრამების განხორციელების კონკრეტული ადგილობრივი დონეზე. მნიშვნელოვანი იქნება დედაქალაქში ჯანდაცვის სასტრუქტოების დაგეგმილი სტრუქტურული რეფორმის კორდინაცია და ოჯახის ექიმზე ორიენტირებული პირველადი ჯანდაცვის სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა, ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპუ-ლარიზაცია და კონკრეტული საინფორმაციო კამპანიების დაგეგმვა.

პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს ბავშვებში ონკოლოგიური პათოლოგიებით ავადო-ბისა და სიკვდილიანობის პრობლემა, დაავადე-ბების ადრეული დიაგნოსტიკა და მკურნალობა, ბავშვთა სრული იუმუნიზაციის უზრუნველყოფა, კონკრეტული დაავადებების პრევენცია/პროფილაქტიკაზე, რეაბილიტაციასა და სოციალურ ინტეგრაციაზე მიმართული ლონისძიე-ბების განხორციელება.

მიზანი 5: დედათა ჯანმრთელობის გაუმჯობესება

ამ მიზნის მისაღწევად ხელი შეეწყობა რეპროდუქციული ჯანმრთ-ელობის გაუმჯობესებაზე მიმართულ სათანადო პროგრამებს, სადაც მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს სწორი რეპროდუქციული ქცევის ჩამოყალიბება მოზარდების მიზანმიმართული ინფორმირებისა და განათლების გზით.

მერია უზრუნველყოფს ადგილობრივ დონეზე შესაბამისი ინფრასტრუქტურის ხელმისაწვდომობას დედაქალაქის მოსახლეობისათვის, განსაკუთრებით კი – ლარიბი ფენებისათვის, რომელთაც არ ძალუქით საკუთარი სახსრებით გამოიყენონ სხვადასხვა მომსახურება. შესაძლებლობების ფარგლებში განხორციელდება სამედიცინო პერსო-ნალის კვალიფიკაციის ამაღლების ლონისძიებებიც.

მიზანი 6: აივ/შიდსთან, მალარიასა და სხვა დაავადებებთან ბრძოლა

ძირითადი ინფექციური დაავადებების გავრცელების შეჩერება და უკუპროცესის დაწყება უმნიშვნელოვანესია მოსახლეობის ზოგადი კეთილდღეობისათვის.

დედაქალაქის მერია მხარს დაუჭრს აივ/შიდსის გავრცელების საწინააღმდეგო სპეციალურ ღონისძიებებს.

აივ/შიდსით დაავადებულთა შორის მეტი წილი მოდის პირებში ინტრავენური ნარკომანებზე დიდი წილის გათვალისწინებით, რაც ქმნის აღნიშნული დაავადების დედაქალაქში სწრაფი გავრცელების საშიშროებას, ადგილობრივი ხელისუფლება ხელს შეუყობს ლიკალურ დონეზე ნარკომანისთან ბრძოლის პროგრამების განხორციელებას. ამ კუთხით იგეგმება ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაცია და დამკვიდრება, რაც მიზნად ისახავს აღნიშნული სენს გავრცელების ხელშეშლას, განსაკუთრებით ახალგაზრდებს შორის.

შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან ერთად და საერთაშორისო პარტნიორების მხარდაჭერით, აქტიური ღონისძიებები გატარდება ძირითადი ინფექციური დაავადებების წინააღმდეგ. მოხდება ინფექციური დაავადებების გავრცელებისათვის ხელშემწყობი კერების ლიკვიდაცია, წყალმომარაგებისა და საკანალიზაციო ქსელის რეაბილიტაციის პროექტების ეტაპობრივი განხორციელება და იმუნიზაციის მასშტაბების გაფართოება.

მიზანი 7: ეკოლოგიური მდგრადობის უზრუნველყოფა

ეკოლოგიური მდგრადობისათვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ტენდენციის შეჩერებას. ქ. თბილისის მერია ქალაქარეთ გაიტანს იმ საწარმოებს, რომელთა ტექნოლოგიური პროცესები მავნე საწარმოო ფაქტორების ფორმირების წყაროს ნარმოადგენენ. გარდა ამისა, ეკოლოგიური გარემოს გავანასაღებისათვის ეფექტურად უნდა დარეგულირდეს საქალაქო ტრანსპორტის მოძრაობა.

მყარი ნარჩენების მართვის კომპლექსური და სრულყოფილი მექანიზმის ამოქმედების მიზნით ეტაპობრივად მოხდება ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის ეფექტური სისტემის ამოქმედება, მისი შემდგომი დახვეწანა, ნაგავსაყრელების მდგომარეობის გაუმჯობესება, ნარჩენების რეციკლირებისა და გადამუშავების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა.

მტკერის და ვერეს შემდგომი დაბინძურების შესაჩერებლად შემუშავდება საკანალიზაციო და სანიაღვრე კოლექტორების სისტემის მართვის სტრატეგია (საკანალიზაციო ქსელის ჩართვა თბილისი-გარდაბანის მთავარ კოლექტორში და ჩამდინარე წყლების გატანა თბილისი-რუსთავის რეგიონულ გამწერენ ნაგებობაზე ქ. გარდაბანში).

ეკოლოგიური ვითარების გაუმჯობესებას ხელი უნდა შეუწყის თბილისის ეროვნული პარკის შექმნამ, რომელიც მიზნად ისახავს ბიოლოგიური და ლანდშაფტური მრავალფეროვნების შენარჩუნება-კონსერვაციას. ამისთან, სათანადო ყურადღება დაეთმობა ქალაქის მწვანე ზოლის დაცვას, გაფართოვდება ქალაქის გამწვანება-განშენისანების მასშტაბები.

დედაქალაქის წყალმომარაგების პრობლემის გადასაჭრელად ეტაპობრივად განხორცილდება თბილისის წყალმომარაგების სრული რეაბილიტაციის პროექტი. მოხდება მაგასტროლური ქსელების შეცვლა, სათავე და სატუბი ნაგებობებისა და სანიაღვრე ქსელების შემდგომი რეაბილიტაცია, რაიონების მიხედვით პრობლემატური კერების შემდგომი იდენტიფიკაცია და კომპლექსური ლონისძიებების ჩატარება, ამორტიზებული ტუმბო-დანადგარების ახლით შეცვლის გზით მაღალ სართულებზე მაცხოვრებელთა წყალმომარაგების გაუმჯობესება, მოხმარებული წყლის აღრიცხვის სრულყოფა, წყლის მიწოდებასა და ხარისხის კონტროლის სისტემის შემდგომი სრულყოფა.

მიზანი 8: განვითარებისთვის მსოფლიო თანამშრომლობის ჩამოყალიბება

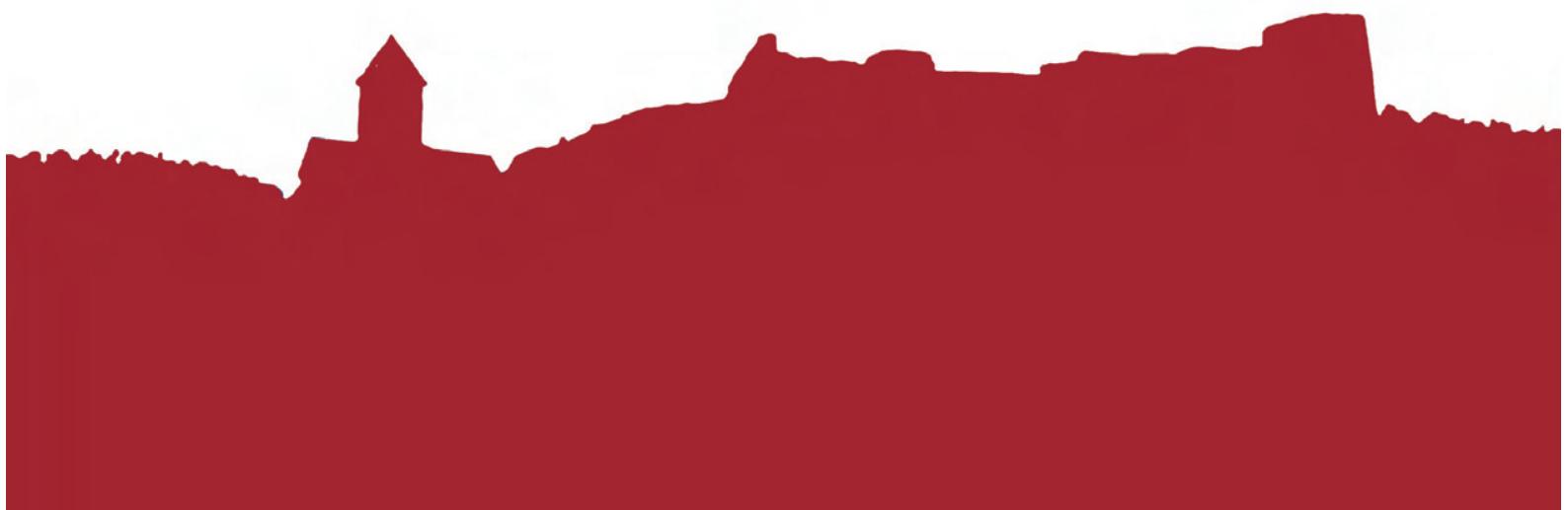
მდგრადი გარემოს არსებობისათვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ქალაქის საბინაო ფონდის განვითარებას. ქ. თბილისის მერია კოორდინაციას გაუწევს გრძელვადიანი სტრატეგიის შემუშავებას, რასაც პარალელურად უნდა სდევდეს შესაბამისი საინფორმაციო ბაზის შექმნა და ინდიკატორების შემუშავება. გაუსაძლის საცხოვრებელ პირობებში მყოფი გაჭირვებული მოსახლეობის უსაფრთხო საცხოვრისით ეტაპობრივი უზრუნველყოფის ხელშეწყობა მოხდება კერძო სექტორთან თანამშრომლობის გააქტიურებით. ამასთან, განხორციელდება გადაუდებელი ავარიული საბინაო ფონდის კაპიტალური შეკეთებისა და ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობების წახალისების პროგრამები.

განვითარებისთვის მსოფლიო თანამშრომლობის ჩამოყალიბები-სათვის გაგრძელდება აქტიური თანამშრომლობა გაეროს სააგენტოებთან და საქართველოში მოქმედ სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. ასევე მნიშვნელოვანია თბილისთან დამობილებულ ქალაქებთან ურთიერთობის არსებული პოტენციალისა და რესურსის მაქსიმალურად გამოყენება, გამოცდილების აქტიური გაზიარება სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სხვადასხვა ასპექტებსა და ქალაქის სწორ მენეჯმენტთან დაკავშირებით. იგეგმება ადგილობრივი განვითარების საკითხებზე ფინანსურების მოწვევა სხვადასხვა ქალაქების ნარმომადგრძნების, საერთაშორისო ორგანიზაციების, ასევე არასამთავრობო და კერძო სექტორის აქტიური მონაწილეობათ. ყოველივე ეს ხელს შეუწყობს დედაქალაქის სახის პოპულარიზაციას.

საქართველოს მთავრობამ ქვეყნის განვითარების სტრატეგიის უმნიშვნელოვანეს პირობად აღიარა საინფორმაციო საზოგადოების შექმნა და მსოფლიო ინფორმაციულ სივრცეში აქტიური ინტეგრირება. აქედან გამომდინარე, ქალაქის მერია მიზნად ისახავს საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობასა და ეტაპობრივად უნივერსალური ტექნოლოგიების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას. აამ თვალ-საზრისით ძალზე აქტუალურია საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობა და მათი მხარდაჭერა მუდმივად განახლებადი საინფორმაციო ბაზის შექმნის პროცესში. აუცილებელია ქალაქის დონეზე საინფორმაციო-სტატისტიკურ მონაცემთა ბაზის შექმნა და ელექტრონული მმართველობის დანერგვა, რასაც წინ უნდა უსწრებდეს მერიის სისტემის ინტერნეტიზაცია, შიდა ქსელის შექმნა.

გარდა ამისა, კერძო სექტორთან პარტნიორული ურთიერთობის დამყარების გზით მოხდება სოციალური პროექტების დაგეგმვა/ განხორციელების ხელშეწყობა, რაც მიმართული იქნება, რომ მოსახლეობის ფართო ფენებისათვის საყოველთაოდ გახდეს ხელმისაწვდომი მაღალი ტექნოლოგიების მიღწევები.

ის აღმოვხვდა მიზანი 1: უკიდურესი სილაპარა მიზანი 2: ხარისხის განათლების უნამოსილების გაზრდა მიზანი 3: გადამდინარეთა სიკვდილის გამცირება მიზანი 4: ბავშვთა სიკვდილის გამცირება მიზანი 5: დაზათა ჯანირთელობის გადამდინარეთა სიკვდილის გამცირება მიზანი 6: აივ/აიდსთან, მალარიასა და სევა დაზიანების გარემოს უზრუნველყოფა მიზანი 7: მდგრადამროგლობის ჩატარება მიზანი 8: მდგრადამროგლობის განვითარება